

POSLOVNO-KOMERCIALNA ŠOLA CELJE
Poklicna in strokovna šola

POVEZAVA MED CELJSKIMI GROFI IN TRANSILVANSKIMI VOJVODI

Avtorici:

Nadja GORJUP, 1.d

Sanja RAVNAK, 1.d

Mentorica:

mag. Helena Mešnjak, prof. zgod. in soc.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2007

ZAHVALA

Posebno se zahvaljujema mentorici mag. Heleni Mešnjak za pomoč pri izdelavi raziskovalne naloge, zaposlenim Osrednje knjižnice Celje, zaposlenim v knjižnici Poslovno–komercialne šole Celje za pomoč pri iskanju literature in usmerjanje. Prav tako se zahvaljujema vsem dijakom, ki so sodelovali pri anketiranju.

Posebna zahvala tudi profesorici Ireni Lasnik za lektorsko delo, ter vsem ostalim profesorjem, ki so nama zagotovili nemoteno delo pri raziskovalni nalogi.

KAZALO

1	POVZETEK.....	2
2	UVOD.....	3
3	OPREDELITEV IN OPIS PROBLEMA	5
4	METODE RAZISKOVANJA.....	5
5	HIPOTEZE	6
6	PREDGOVOR.....	7
7	GOSPODJE ŽOVNEŠKI.....	8
8	GOSPODJE ŽOVNEŠKI PRIZNAJO HABSBUŽANE	8
9	ŠIRITEV CELJSKIH POVEZAV	9
10	GOSPODJE ŽOVNEŠKI PRIDOBIJO GROFOVSKI NAZIV	10
11	FRIDERIK - GROF CELJSKI	10
12	POLITIKA ŽOVNEŠKO CELJSKE DINASTIJE	11
13	CELJE, ZIBELKA KRALJIC	12
14	SIGISMUND LUKSEMBURŠKI.....	13
15	CELJSKI GROFJE.....	17
16	CELJSKI DRŽAVNI KNEZI.....	19
17	VIŠEGRADSKA KRONA	21
18	IVAN HUNJADI PROTI CELJANOM	22
19	SMRT CESARICE BARBARE.....	23
20	ULRIK, ZADNJI CELJAN	23
21	DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ.....	26
22	ZAKLJUČEK	27
23	VPRAŠALNIK – ANKETA.....	29
23.1	ANALIZA ODGOVOROV ANKETIRANCEV	32
24	ANALIZA HIPOTEZ	45
25	LITERATURA IN VIRI	48
25.1	LITERATURA.....	48
25.2	INTERNETNI VIRI.....	49

1 POVZETEK

Žovneški grofje so po izumrtju Vovbrških preimenoval v Celjski grofje. S preimenovanjem iz Žovneških v Celjske so postali znani od Baltika pa do Jadrana. Ulrikov sin Friderik I. se je poročil dvakrat, s hčerjo saškega vojvode Ano in drugič z Didmundo Waleseejsko. Friderik I. je v času Tirolsko-Goriških postal deželni glavar na Kranjskem.

Ludvik Bavarski ga je aprila 1335 povzdignili v grofa Celjskega. Center in središče za širjenje dežele se je izkristaliziralo Celje. Za Celjske grofe je bila pomembna bitka pri Nikropoliju. Herman II. se je izkazal, ker je rešil Sigismunda Luksemburškega gotove smrti. Ko so Sigismunda okronali za Rimsko-Nemškega kralja, je prepričal Habsburžane, da so se odrekli fevdalni nadoblasti nad Celjani. Celjani postali tekmeči z Habsburžani.

V bitki pri Nikropoliju se srečajo grofje Celjski in Transilvanske vojvode. Sigismund Luksemburški in Barbara Celjska sta ustanovila viteški red Zmaja. Red je imel 22 članov. Med njimi so bili grofje Celjski, Vlad III., Drakul je postal član reda Zmaja. Ulrik Celjski je imel oblast med leti 1440 in 1456. Po poroki s Katarino Branković je Ulrik Celjski bil v zvezi s turškim sultanom. Sestra Katarine Branković, Mara je bila ena izmed najljubših sultanovih žena.

V začetku novembra 1456 je bil Ulrik imenovan za vrhovnega kapitana Ogrske. To je bil položaj Ivana Hunjadija, ki je umrl za kugo. Hunjadijev starejši sin Ladislav Hunjadi je bil mnenja, da gre ugledno mesto njemu, in ne Ulriku. Skoval je zaroto. Ladislavom Posmrtni in ožjim spremstvo v katerem je bil tudi Ulrik II. je 8. novembra 1456 prispel v Beograd.

Ladislav Hunjadi je naslednji dan s sodelavci ubil Ulrika II. Celjskega, s tem se je končalo obdobje celjskih.

2 UVOD

Dijaki Poslovno-komercialne šole v Celju smo sodelovali v Avstrijskem projektu za vzhodno Evropo ACES. Ministrstvo za šolstvo je v sodelovanju z Akademijo srednjeevropskih šol povabil k sodelovanju srednje šole iz vse Slovenije. Povabilo je sprejelo dvanajst srednjih šol iz Slovenije. V ACES so se vključile srednje šole iz Češke Republike, Srbije, Hrvaške, Avstrije, Madžarske, Romunije, Slovaške in Slovenije.

Projekt organizira Akademija srednjeevropskih šol ACES. Sami smo si lahko izbrali partnerje izmed vseh sodelujočih šol. Naša partnerska šola je bila iz mesta Brasov iz Romunije. S partnersko šolo iz Brasova v Transilvaniji smo piskali stične točke iz zgodovine in kulture obeh mest in narodov. Poiskali smo zgodovinske dogodke, ki so bili pomembni za obe mesti in naroda. Področja dela ACES so socialna varnost, povezovanje različnih kultur, zблиževanje mladih in prenašanje znanja in izkušenj drug na drugega, medkulturni dialog. Delovne metode fundacije pa so avtonomija, odprtost za dialog, podpora in udeležba na strokovnih srečanjih. Sodelovali smo s kolegi iz Romunije s projektom The counts of Celje - yesterday, today and tomorrow in word, music and picture oziroma Umetnost v Celju - včeraj, danes in jutri v besedi, glasbi in sliki. Skupaj smo poiskali mednarodne povezave med Celjskimi knezi in Transilvanskimi vojvodi v poznem srednjem veku.

Ugotovili sva, da smo v preteklosti nekajkrat skupaj sodelovali in soustvarjali pomembne dogodke evropske zgodovine. Med dijaki smo naredili anketo spomladi in v jeseni, koliko poznajo zgodovino Celjskih grofov in Transilvanskih vojvod. Rezultate smo predstavili v empiričnem delu naloge.

Prvič so se Grofje celjski srečali z Transilvanskimi vojvodi pri znameniti bitki pri Nikropoliju. 25. septembra 1396 je tam prišlo do poraza združenih vojaških čet. Tem četam je poveljeval Sigismund Luksemburški- borili pa so se proti turškim osvajalcem. Sigismund je na številne evropske dvore poslal sle, da bi zbrali krščansko vojsko , ki bi premagala in zaustavila Turke. Prvi so se odzvali Francozi z 1000 vojaki; sledili pa so jim nemški vitezi; koroški, kranjski in štajerski Slovenci; s severa pa so prispeli še vitezi Ivanovci in Češke. Kasneje se jim je pridružilo še 1000 Angležev ; z zahoda pa se jim je

pridružila še vojska Hrvatov, Bosancev in Ogrskih Slovencev; zadnji pa so prispeli Vlahi-vojvode Mirča in Transilvanci. Skupaj so šteli približno 12000 ljudi. Evropski križarji so bili prepričani da bodo Turke porazili in jih pregnali do Carigrada in jih vrgli iz Evrope.

Drugič Celjski grofje sodelujejo s Transilvanci, ko je Sigismund Luksemburški leta 1408 začel ustvarjati *Zmajev viteški red*. Ustanovitelja viteškega reda sta bila Sigismund Luksemburški in njegova žena Barbara Celjska. Red je štel 22 članov, le ti so se delili v viteze I, in II. reda. Ta red so med drugimi sestavljali tudi. ustanovitelj Sigismund Luksemburški in žena Barbara, njena oče in brat Herman II. ter Friderik II. iz Celja, Srbski despot Štefan Lazarević, kralj Alfonz Aragonski in Neapeljski, Poljski kralj Ladislav II, veliki knez Vtautas Litvanski, vojvoda Ernest Avstrijski, Krištof III., vojvoda Bavarski, Pipo iz Ozore in Filip Buondelmonte (Ogrska), poljski kralj Vladislav II. Jagelovský, danski kralj Ferdinand, Albert III. Nemški, avstrijski vojvoda Ernest Habsburski, njegov naslednik Ernest Železni, vlaški vojvoda Vlad II. Dracul in njegov sin Vlad III., Eberhardt, ogrski plemič Nikolaj I. Gorjanski in njegov brat Jan Gorjanski, vojvoda Stibor Stiboric - bratislavski župan, Peter Brezovicki, Peter Čeh z Levic in še drugi.

Zadnje-tretje srečanje je bilo usodno za Celjske grofe. Ivan Hunjadi (sin Janosa Hunjadija) se je po smrti ogrskega kralja Alberta II. Habsburškega zapletel v boj z Ulrikom Celjskim za skrbništvo Ladislava Posmrtnega. Po smrti Ivana Hunjadija je dobil njegov naziv vrhovnega kapitana Ogrske knez Ulrik. To pa ni bilo po godu sinu Ivana Hunjadija- Ladislavu Hunjadiju zaradi česar je skoval zaroto proti njemu. Ko so križarji prispeli v Beograd za boj proti Turkom so Hunjadijevci v trdnjavo spustili samo kralja Ladislava Posmrtnega, njegovo spremstvo in vrhovnega kapitana. Naslednje jutro je Hunjadi poklical kneza Ulrika k sebi in ga ubil, medtem ko je Ladislav odnesel celo glavo.

3 OPREDELITEV IN OPIS PROBLEMA

V raziskovalni nalogi želiva izvedeti, kdaj in kje v zgodovini so se srečali Celjski grofje in Transilvanski vojvode. Kakšni odnosi so se med njimi spletli. Zanima naju ali so bili Transilvanski vojvode »dovolj« visoko na položaju v Habsburški monarhiji, da bi z njimi sklepali politično ali rodbinsko zvezo.

Želeli sva ugotoviti ali naši dijaki poznajo lokalno zgodovino, zgodovino Celjskih grofov in njihove mednarodne povezave.

Zanimalo je naju, kaj je botrovalo tako hitremu vzponu in padcu pomembne fevdalne rodbine iz Celja.

S pomočjo objavljene literature skušava odgovoriti na vsa zastavljena vprašanja.

4 METODE RAZISKOVANJA

Pri pisanju naloge sva uporabili naslednje metode dela:

zgodovinska metoda, s katero sva na podlagi literature analizirali vzpon in padec Celjskih.

metodo analize in sinteze virov sva uporabili pri pisnih in internetnih virih.

metodo primerjave, kjer sva posamezne podatke med sabo primerjali.

metodo deskripcije, kjer opisujem dogodke.

metodo anketiranja, analize in primerjava podatkov sva uporabili pri anketiranju.

5 HIPOTEZE

V nalogi so zastavljene naslednje hipoteze:

H1: Na podlagi napisanih virov obstaja možnost povezave med Celjskimi grofi in Transilvanskimi vojvodi.

H2: Glede na položaj Celjskih grofov je mogoča celo rodbinska vez.

H3: Celjski grofje so želeli posinoviti Matijo Hunjadija.

H4: Glede na tedanje čas in vdore Turkov na naša ozemlja je možnost vojaškega sodelovanja.

H5: Celjski so sodelovali pri evropskih križarskih pohodih.

H6: Celjski so izumrli brez potomcev .

H7: Dijaki dobro poznajo Celjske grofe.

H8: Slovenski dijaki poznajo Drakulo iz Transilvanije.

6 PREGOVOR

Začetki družine Žovneških segajo v 12. stoletje in je ena izmed sorodstvenih vej sv.Heme Krške. Njihova posest je bila sprva skromna. Obsegala je gradove Žovnek, Šenek, Ojstrica in Liebenstein v Savinjski dolini. Žovneški so bili v 13. stoletju poslednji staroplemiški rod, ki ne sodijo v krog mogočnih in pomembnih družin. Obdržali so se do poznega srednjega veka. V visokem srednjem veku so začele stare vladarske družine izumirati, predvsem tiste, ki so si ustvarile oblast po Karlu Velikemu v 10. stoletju. To je pomenilo priložnost za politično in vojaško ambiciozne plemiče nižjega ranga, kot so bili Habsburžani, ki so prihajali iz Habsburga, gradu in mesta v vzhodni Švici.

Razvoj Žovneških je mogoče razdeliti na več obdobj. V prvem obdobju so svobodni plemiči s središčem na gradu Žovnek. Kmalu ugotovijo, da za svoj politični vzpon potrebujejo sodelovanje močnejših plemiških družin. Zagotovili so si ga na preprost način, da prostovoljno izročijo svojo posest v roke Habsburžanom leta 1308. Ti jim posest vrnejo, kot zemljo svojim vazalom. način Habsburžani si zagotovijo zanesljive služabnike v boju za svoje politične cilje, Celjani pa pravico do sodelovanja pri vseh njihovih političnih in vojaških podvigih.

Že leta 1278 Leopold III. Žovneški se bori na strani Rudolfa Habsburškega proti češkemu kralju Otokarju. Ko Rudolf zmaga v spopadu, to pomeni napredovanje za Celjane. Z zmago v spopadu z Goriškimi leta 1308 Celjski grofi dobijo v upravljanje Tirolsko-goriškega gospostva. Ulrik II. Žovneški je bil dve leti pred spopadom spremljevalec voditelja poražene strani.

Ena možnost za političen vzpon je bilo uspešno sodelovanje v vojaških spopadih, druga pa so bile poroke družinskih članov Žovneških s plemiškimi rodbinami, ki so bile enakopravne, ali pa za en razred višje kot Žovneški. Običajno se je ob takšni poroki sklenila pogodba, če ena družina izgubi moškega naslednika rodu, potem celotno imetje te družine pripada drugi družini. To je bil čas pogostih vojn in bolezni povezanih z aktivnostjo štirih jezdecev apokalipse. Praktično ni bilo nobenega medicinskega znanja, bila je velika možnost za smrt, še preden je nekdo dočakal svojo polnoletnost.

Pomembna je zveza z Vovbržani, ki so imeli svoje posesti na Štajerskem, s Celjem vred. Ko so po moški liniji izumrli grofje Vovbrški leta 1322, njihove posesti prevzamejo

Žovneški in se preimenovali v Celjane. Podobno je z družino Ortenburžanov, katere posesti po smrti edinega moškega naslednika pripadejo Celjanom.

7 GOSPODJE ŽOVNEŠKI

V prvem obdobju razvoj Žovneških ne izstopajo iz povprečja. Polagoma so širili svojo posest s pridobivanjem odvetništva in fevdov cerkve. Na ženitnem trgu so se pojavile ženske, ki so se z zakonskimi zvezami povezovale preko svojih moških sorodnikov s pomembnejšimi štajerskimi ministralnimi, rodovi Ptujskih in Marenberških. Za prihodnost je bila izjemnega pomena zveza s koroškimi grofi Vovrbškimi Liutpoldom III. Žovneški, ki je umrl leta 1286, je bil poročen z Marjeto Vovbrško, njegov nečak Ulrik II. pa z njeno sestro Katarino Celjsko.

Eden izmed Žovneških, najverjetneje Konrad I. iz v prve polovice 13. stoletja, je bil viteški lirik. Ohranile so se njegovi verzi, ki sledijo zgledom klasičnega Minnesanga. Njegov oče Gebhard II. se omenja kot Lemberški, verjetno se je njegova oblast razširila na fevd krških škofov severovzhodno od Celja. Ulrich Lichensteinski je bil boljši pesnik in na turnirju v Brežah tudi boljši bojevnik kakor Konrad I.

Ulrik II. Žovneški je za 700 mark srebra kupil od Otona Lichensteinskega, sin pesnika Ulricha, krški fevd Rogatec.¹

8 GOSPODJE ŽOVNEŠKI PRIZNAJO HABSBURŽANE

Do začetka 14. stoletja svobodni gospodje Žovneški spoznajo, da jim je za nadaljnji vzpon potrebno pokroviteljstvo kake mogočne knežje dinastije, kajti sami so preslabi za doseganje ciljev, ki si jih je zastavljala njihova politika.

Preko Vovbrških so stopili v sorodniška razmerja s Spanheimskimi in Babenberškimi, toda to so bile zveze s poslednjimi družinskimi člani izumirajočih rodov, ki niso imele političnega pomena.² Žovneški so kot svobodni gospodje prepozno prišli do

¹ Grdina Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str.3

² IBID: str. 4

sorodstvenih stikov s starimi deželno knežjimi hišami, da bi se lahko okoristiti z njihovim izumrtjem.

V Savinjski dolini in Podravju počasi vzhajajo Habsburžani. Že leta 1278 je Liutpold III. Žovneški med vojščaki kralja Rudolfa, ko se le-ta pri Durnkrutu spopade s češkim kraljem Otokarjem. Rudolf habsburški je zmagal. Prijateljem v boju so se odprle poti v napredovanju. Urlik II. Žovneški je leta 1307 sodeloval na habsburški strani v vojni zoper Tirolsko-Goriške. Po Rudolfovi zmagi nad češkim kraljem obvladujejo poleg svojih poprejšnjih gospostev tudi Koroško, Savinjsko marko in Kranjsko. Leto kasneje, 22. aprila 1308, Ulrik še bolj odkrito stopi na stran zmagovitih Habsburžanov. Prostovoljno jim izroči svojo dotlej svobodnjaško posest, ki jo takoj nato sprejme nazaj v fevd. Poleg vsega poveča svojo politično moč, saj postane upravitelj dotlej tirolsko-goriških gospostev, ki leta 1311 preidejo pod Štajersko. Urlik II. Žovneški je kot savinjski plemič še leta 1306 izpričan kot spremljevalec Henrika Tirolsko-Goriškega v Pragi, ko se je le-ta poročil z Ano, sestro poslednjega Premislovca Vaclava III.³

9 ŠIRITEV CELJSKIH POVEZAV

Celjski so brez sramu prehajali od starih zmagovalcev zgodovine k novim, so imeli pretanjen občutek za povezave, ki jim v zelo kratkem času prinesejo koristi.

Goriški grof Henrik II. se je v začetku 14. stoletja enako kot Žovneški, zvezal s Habsburžani in nastopil zoper svojega tirolsko-goriškega sorodnika. S tem se je povečal prepad med dvema vejama goriške hiše, ki sta se razdelili že leta 1271. Njune posesti prehajale v roke Habsburžanov. Posesti iz avstrijskega in štajerskega prostora so vztrajno širili proti jugu, proti morju, ki so ga nazadnje dosegli v Tržaškem zalivu in v Istri. Po zlomu moči Tirolsko-Goriških razen v Celjskih niso imeli resnih tekmecev. Goriški so postali le še lokalno pomembni, v 15. stoletju so bili odvisni od svojih celjskih sorodnikov. Po nenadnem koncu Celjskih, proti premočnim Habsburžanom niso mogli storiti nič učinkovitega in so leta 1500 z izumrtjem zapustili zgodovinsko prizorišče.⁴

³ IBID. Str 6

⁴ IBID. Str. 8.

10 GOSPODJE ŽOVNEŠKI PRIDOBIMO GROFOVSKI NAZIV

Ulriku II. Žovneškemu sledi sin Friderik I. leta 1322, ko po moški liniji izumrejo grofje Vovbrški in posesti po Štajerskem, s Celjem vred pripadajo Žovneškim. Žovneških ni več, preimenujejo se v Celjske, in pod tem imenom postanejo znani, od severa na Baltiku do Jadrana na jugu.

Friderik I. se je poročil dvakrat. Prvič s hčerko saškega vojvode Ano, drugič z Didmundo Walseejsko.⁵ Njegov prvi zakon že kaže na to, kako je okvir habsburškega pokroviteljstva postal preozek za ambicije rodu. Povezave Celjskih že od vsega začetka presegajo prostor vzhodnih Alp med Dunajskim gozdom in Tržaškim zalivom. Zveza z Walseejskimi ni privlačna in imenitna kakor s saško vojvodsko hišo, ima pa zato precejšnjo vrednost. Plemiška rodbina je bila na Štajerskem zelo vplivna. Zveza med njo in Celjani se je skovala že v časih vojne med Habsburžani in Tirolsko-Goriškimi. Ulrik Žovneški in njegov walseejski soimenjak, ki je bil štajerski deželni glavar, sta sodelovala v podvigih zoper nasprotnika. Posledica sodelovanja je bil pomik štajerske deželne meje do Save.⁶

11 FRIDERIK - GROF CELJSKI

Friderik je še pred letom 1335 v času oblasti Tirolsko-Goriških postal deželni glavar na Kranjskem in v Slovenski marki. Užival je zaupanje obeh dinastij, Tirolsko-Goriške in Habsburške.

Friderik ni bil zvest Habsburžanom, ki jih pri svojem vzponu potreboval. 16. aprila 1335 ga cesar Ludvik Bavarski povzdignil v grofa Celjskega.⁷ Pravni akt dokazuje, da Žovneške povzdigne v grofe, a ne brez habsburškega nasprotovanja. Vsi so se zavedali, da gre pri Friderikovem imenovanju v grofa Celjskega za proti habsburško potezo, kar potrjuje dejstvo, da so po smrti Ludvika Bavarskega leta 1348 Habsburžani

⁵ IBID. str. 9.

⁶ IBID. str. 10.

⁷ IBID. Str.10.

dosegli razveljavitev imenovanja in privilegije, ki jih je Ludvik podelil v škodo Habsburžanom.

Zaradi politične moči Celjskih cesar ponovno potrdil naslove in privilegije leta 1372 z soglasjem Habsburžanov.⁸

Grofija Celje je obsegala trg Celje in Savinjsko dolino, v svojih roka so imeli številne fevde po Štajerskem in Kranjskem. Friderik I. se je kazal kot ena ključnih osebnosti v zgodovini žovneško-celjskega rodu. Drug zakon je bila zveza iz praktičnih razlogov, kajti Walseejevski so bili vplivna družina na Štajerskem. Daljnosežnejša posledica teh dogajanj je bil premik štajerske deželne meje s Kranjsko združene Savinjske marke vse do Save. Ta meja med slovenskima pokrajinama se je ohranila vse do danes. Friderika I. nasledil njegov sin Ulrik I. Celjski.⁹

12 POLITIKA ŽOVNEŠKO CELJSKE DINASTIJE

Politika Žovneško celjske dinastije je v prvih dveh fazah razvoja politika koncentracije. Ustvariti je bilo treba središče, iz katerega bo kasneje mogoče začeti širjenje v velikem in največjem stilu. Kot edini center se je od vsega začetka kazalo Celje, tedaj s še dokaj neuglednim trgom, ki stoji na zgodovinskih tleh, na ruševinah antične Celeie, ki jo je ustanovil cesar Klavdij v 1. stoletju.¹⁰ Posesti Žovneških so vse do Friderika I. bile razpršene zahodno in vzhodno od Celja. S pridobitvijo dediščine po Vovbrških knezov se je položaj spremenil. Poslej v porečju Savinje obstaja zaokrožena posestna enota, ki je več kot solidna odskočna deska za nadaljnje podvige. Celjski se poslej ne bodo več zadovoljevali z okviru Rimsko-Nemškega Cesarstva, temveč bodo skušali razširiti svoj vpliv po vsem srednjeevropskem prostoru. Friderik I. se kaže kot ena ključnih osebnosti v zgodovini Žovneško-celjskega rodu. Je človek prehoda, je ustvarjalec temeljev in hkrati vzornik razširjevalcev moči svoje dinastije, Hermana II. in kneza Ulrika. Zdi se, da ga nič ne more ustaviti: čas njegovega življenja je čas črne smrti, ki mori povsod okoli, le načrtom Celjanom ne more do živega.¹¹

⁸ <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Cg1.htm> (3.01.08.)

⁹ IBID.

¹⁰ <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/FriI.htm> (3.01.08.)

¹¹ IBID.

13 CELJE, ZIBELKA KRALJIC

Pripadnice Celjske grofovske hiše morajo s svojimi porokami pripravljati tla za formalne dvige svoje dinastije. Tako ni presenetljivo, da so se po lestvici hierarhije, visoko in poznosrednjeveške družbe Celjanke, povzpnejo višje kakor njihovi moški sorodniki.

Sin Ulrika I. je nekoč zaradi spleta ugodnih okoliščin postal idealni soprog hčerke poslednjega kralja iz rodu Piastov-Kazimirja Velikega, Ane. Ogrski kralj Ludvik Anžujski ki je bil poročen s hčerko bosenskega bana Štefana II. Kotromaniča, Elizabeto torej s svakinjo grofa Hermana I. Celjskega, se je zavoľo želje, da bi po smrti Aninega očeta utrdil lastno oblast na Poljskem, skušal kolikor mogoče elegantno odkrižati vseh možnih dedičev prestola Kazimirja Velikega.¹² Zato je ravnal zelo premišljeno in metodično. Prevezel je skrbstvo nad hčerama, a domovine nikoli nista več videli. Ani je Anžujec poiskal kar najbolj oddaljenega moža in spomnil se je stremljivih sorodnikov svoje žene, Celjskih: ti so bili kot nalašč ravno prav daleč in ravno prav visoko oziroma nizko za načrte, ki jih je skoval kralj Ludvik. Tako je grof Vilijem postal Anin razmeroma neugleden soprog, toda hčerki iz tega zakona, ki je bil tlakovan z orjaško doto kralja Ludvika (20 000 zlatih forintov) je bilo usojeno, da postane poljska kraljica. Ko so Anžujci na Poljskem izumrli, je s smrtjo mlajše hčerke kralja Ludvika in Elizabete Kotromaniča dinastija ugasnila. Njen mož, Litvanec Ladislav Jagiello se je ozrl po novi ženi, ki bi lahko utrdila njegov prestol. Vnukinja Kazimirja Velikega-Celjanka Ana, je bila edini otrok grofa Viljema in njegove visokorodne žene, je bila ustvarjena za njegove potrebe in namene¹³. Toda na Poljskem se je kot kraljica lepo uveljavila, in to prav v kritičnem času, ko je dežela bojevala usodno grunwaldsko bitko (1410) z zaupljivim Nemškim viteškim redom. Velikega pomena so bile njene sorodstvene zveze, ki so Jagiellonski dinastiji prav preko celjske hiše zagotovile povezave z uglednimi evropskimi vladarskimi rodbinami, s Kotromaniči, Luksemburžani in z albertsko vejo Habsburžanov.

¹² Grdina Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str.12

¹³ IBID. Str. 12.

14 SIGISMUND LUKSEMBURŠKI

Četrto obdobje vzpona Celjskih se začne z usodno bitko za vso Evropo pri Nikopolju leta 1396. Grof Herman II., mlajši sin Hermana I. in Katarine Kotromanič, ki v začetku devetdesetih let 14. stoletja skuša nadaljevati politiko svojih predhodnikov se nikakor noče izmakniti pozivu na križarsko vojno, ki jo je z namenom uničenja Osmanov na stari celini organiziral ogrski kralj Sigismund Luksemburški. Navsezadnje je Sigismund utrl težavo pot na ogrski prestol, z grofom v sorodstvenih zvezah. Žarišče njunih zvez je bosenska vladarska hiša, saj se je Luksemburžan poročil z Marijo, starejšo hčerko kralja Ludvika Anžujkega in njegove soproge Elizabete Kotromanič.

Sigismundu ni primanjkovalo politične daljnovidnosti, vselej pa sredstev, da bi se mogel ravnati po njej. Čutil je naraščajoči pritisk Turkov z jugovzhoda, ki je pozneje za Ogrsko postal usoden. Po smrti prve žene Marije leta 1395¹⁴ je sklenil razčistiti položaj s Turki. Pod svoje prapore je uspel zbobnati od 16 000 do 20 000 vojščakov iz svoje kraljevine, Cesarstva, Francije, Poljske in drugih evropskih dežel ter z njimi začel oblegati turško trdnjavo Nikopolj ob Donavi. Toda po desetih dneh blokade se je pred križarji 24. septembra 1396 pojavila sultanova vojska, ki je prej oblegala Carigrad. Evropski bojevniki, ki so sanjali o vojni, v kateri se da dobro zmagati, so sprejeli izziv. Naslednjega dne so se razpostavili za bitko in jo tudi začeli. Francozi so se prvi pognali proti sovražniku, dosegli so sicer uspehe, ko je njihovemu napadu pošla sapa in je turška konjenica udarila po obeh nasprotnikovih krilih, so deli križarske vojske pod poveljstvom hrvaškega bana Lackoviča in vlaškega vojvode Mircee zapustili bojno polje in svoje zaveznike prepustili usodi.¹⁵ Kralj Sigismund in grof Herman sta viteško vztrajala na bojišču, verjetno že brez upa na zmago priskočila na pomoč Francozom. Poraz križarjev je bil potem, ko so se glavnini sultanove vojske pridružili še vojščaki srbskega kneza, turškega vazala Štefana Lazareviča, neizogiben.

Nikropolje leži na meji med Bolgarijo in Romunijo/ Vlaško. 25. septembra 1396 je tam prišlo do poraza združenih vojaških čet. Tem četam je poveljeval Sigismund Luksenburški, borili pa so se proti turškim osvajalcem, ki so do takrat prodrli že do

¹⁴ IBID. Str. 15

¹⁵ IBID. Str. 16.

Madžarske Ta bitka je bila zelo pomembna za celotno Evropo, posebej pa za Slovenijo, ki je v tistem času veliko pridobila. Sigismund Luksenburški je na številne evropske dvore poslal sle,da bi zbrali krščansko vojsko, ki bi premagala in zaustavila prodor Turkov v Evropo.

Prvi so se odzvali Francozi, ki so poslali približno 10 000 vojakov, ki jim je poveljeval sin vojvode Filipa. Tem so se pridružili nemški vitezi, s katerimi so se odpravili do Dunaja. Na Dunaju so se jim skupaj z Avstrijci pridružili še koroški, kranjski in štajerski Slovenci pod poveljstvom grofa Hermana drugega Celjskega. Zbrana Evropsko-križarska vojska se je odpravila do Budima na Ogarskem. Tam pa so se združili še z Madžari pa tudi Poljske in Češke čete so jim priskočile na pomoč. Zadnji pa so se tej vojski pridružili še Vlahi, vojvode Mirča in Transilvanci. Evropsko križarsko vojsko pa je sestavljalo približno od 6000 do 10 000 krščanskih vojakov. Sigismundova armada je krenila ob toku reke Donave proti jugu.

Turški vohuni so izvedeli za pohod združenih krščanskih čet pod vodstvom Sigismunda Luksenburškega, zaradi tega so prekinili obleganje Carigrada in se z vojsko odpravili preko Trnova proti Nikropolju. Pridružil se mu je tudi srbski knez Štefan z vojsko. Združene krščanske čete pa so bile prepričene da bodo premagale Turke. Pred bitko pa je na krščanski strani prišlo do spora,ki je na koncu nosil hude posledice. Sigismund je nad Turke najprej želel poslati Ogre, Slovence,Vlahe-vojvode Mirča, vendar so Francozi nasprotovali, saj so hoteli požeti slavo pri uničenju turške vojske.¹⁶ Sigismund je Francozom pustil prvim napasti. Le ti pa so v bojni vnemi spregledali dejstvo da so napadli le del Turških čet in se prebili čez njih. Razjahali so in jih napadli peš. Francoze so Turki napadli s hrbtne strani, napadla jih je turška konjenica ta pa je bila skrita za gričem. Tako so bili Francozi kar na enkrat obkoljeni med Turki. Ko je Sigismund videl da so Turki nastavili past Francozom je sklenil uporabiti svojo vojsko in je sam udaril na Turke. Nalet Sigismundovih bojnikov je bil strasten in zdelo se je, da Turkom ni več pomoči. Sam Turški sultan pa je posegel v bitko in tako preprečil paniko in vojakom vlil poguma. Sultan pa je naročil srbskemu knezu naj napade Sigismundovo vojsko. Knez Lazarevič pa se je z svojo vojsko, ki je štela 5000 vojakov pognal na Sigismundovo vojsko. Srbi so se prebili do sredine Sigismundovih vojakov. Ti so nekaj časa branili kralja, preprečiti pa niso mogli padca kraljeve zastave. Padec zastave je pri vojaki vzbudil strah, saj so mislili, da je kralj Sigismund padel v boju. Vojaki Vlahi-vojvode

¹⁶ Voje.Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . str. 17 do 55

Mirča in Transilvanci so se pridružili Turški vojski, Hrvati, Francozi, Nemci in Ogrji so se umaknili.¹⁷

Na bojišču je ostal samo Herman drugi Celjski s svojo vojsko, torej s Slovenci. Uvidel je da je bitka izgubljena in, da evropskih zaveznikov ne zanima kakšna bo usoda kralja Sigmunda. Slovenske čete so se zagnale v boj »razbile« Turke in odpeljale že zajetega ogrskega kralja Sigismunda Luksemburškega. Na ta način so ga rešili gotove smrti. Herman pa je dal ogrskega kralja v spremstvu svojih vojakov pospremiti do reke Donave, tam se je vkrcal na ladjo.

Po tem ko se je Sigismund vrnil v Dubrovnik je s Hermanovo pomočjo obvladal položaj in s spletkarskim banom, ki je med tem postal Ogrski somišljenik, neusmiljeno obračunal. Herman drugi, ki pa je bil Sigismundu vseskozi zvest je bil za svoj trud poplačan. Dobil je Zagorsko grofijo in mesto Varaždin. Luksemburško–celjska zveza pa je bila zapečatenata tudi s poroko med kraljem Sigismundom in Hermanovo najmlajšo hčerko Barbaro Celjsko.¹⁸

Ko pa je Sigismund postal še nemški kralj se je položaj Celjanov poboljšal tudi v cesarstvu. Sigismund Luksemburški pa je bil leta 1414 kronan za Rimsko-Nemškega cesarja pa je prepričal Habsburžane, da so se odrekli fevdalne oblasti nad Celjani. Celjani v času Hermana drugega Celjskega postali tekmeci s Habsburžani.¹⁹

Predvidevamo, da so se Celjski in Transilvanski srečali pred znamenito bitko pri Nikopolju. Predvidevamo, da so se pred bitko spoznali med sabo in se dogovarjali za vojaško strategijo.

Sigismund Luksemburški in žena Barbara Celjska sta v Nürnbergu ustanovila vojaški križarski Red Zmaja. Ko je Vlad Dracul III. postal član reda zmaja je dobil vzdevek Drakul-Zmaj po svojem očetu Vladu Draculu in je nasledil tudi vzdevek Drăculea ali Dracula Zmajev sin. Po pisanju takratnih kronik je bil Vlad Dracul »pravičen in nepremagljiv človek, najmočnejši in najpogumnejši v boju, velikega srca in modrosti...«²⁰ o njegovem življenju zgodovinarji poznajo le malo dejstev. Leta 1395 so

¹⁷ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 16 do 18, Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . str. 17 do 55.

¹⁸<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/HerII.htm>.(10. 02. 08)

<http://ang.wikipedia.org/wiki/Rum%C7%A3nia>. (11. 01. 2008)

¹⁹ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 18.

²⁰ Nicolae Stoicescu: Vlad Tepes. Prince of Walachia. Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucgarest 1978, str.11

Vlad Dracul III. kot paža poslali na Sigismundov dvor, kjer je bil deležen plemiške vzgoje in izobrazbe. 8. februarja 1431 je Sigismund Luksemburški Vlada Dracula III. v Nürnbergu, ob navzočnosti dvora imenoval za kneza Vlaške in vojvodo transilvanskih fevdov Almasa in Făgărasa. Skupina romunskih plemičev je za to priložnost prinesla kraljevo železo, ki ga je Sigismund osebno predal Vladu. S to slovesnostjo je bil izveden fevdalni akt, ki je določal medsebojne dolžnosti, Sigismund bo zagotovil zaščito in podporo Vladu, ta pa je obljubil vdanost cesarju.²¹

Ustoličeni Vlaški knez je bil sprejet v viteški red Zmaja²² in Celjski knezi drugič sodelujejo s Transilvanci. Ustanovitelja viteškega reda sta Sigismund Luksemburški in žena Barbara Celjska. Red je imel 22 članov, ki so se delili v viteze I. in II. reda. Z redom so odlikovali tiste, ki so bili zaslužni v obrambi vere.

Med člani reda so bili: ustanovitelj Sigismund Luksemburški in žena Barbara, njena oče in brat Herman II. ter Friderik II. iz Celja, Srbski despot Štefan Lazarević, kralj Alfonz Aragonski in Neapeljski, Poljski kralj Ladislav II, veliki knez Vtautas Litvanski, vojvoda Ernest Avstrijski, Krištof III., vojvoda Bavarski, Pipo iz Ozore in Filip Buondelmonte (Ogrska), poljski kralj Vladislav II. Jagelovský, danski kralj Ferdinand, Albert III. Nemški, avstrijski vojvoda Ernest Habsburski, njegov naslednik Ernest Železni, vlaški vojvoda Vlad II. Dracul in njegov sin Vlad III., Eberhardt, ogrski plemič Nikolaj I. Gorjanski in njegov brat Jan Gorjanski, vojvoda Stibor Stiboric - bratislavski župan, Peter Brezovicki, Peter Čeh z Levic in še drugi.²³

Ko je Vlad Dracul III. postal član reda Zmaja je dobil vzdevek Drakul - Zmaj po svojem očetu Vladu Draculu - Zmajev sin. Po pisanju kronik je bil Vlad Dracul pravičen in nepremagljiv človek, najmočnejši in najpogumnejši v boju, velikega srca in modrosti...²⁴ o njegovem življenju zgodovinarji poznajo le malo podatkov. Leta 1395 so Vlada Dracula III. kot paža poslali na Sigismundov dvor, kjer je bil deležen plemiške vzgoje in

²¹ Sergiu Columbeanu, Valentin Radu: Vlad Dracul (1436-1442; 1443-1447). Domnitori si voievozi ai Tarilor Române. Editura militară, Bukuresti, 1978, str. 25.

²² Red Zmaja sta leta 1408 ustanovila Sigismund Luksemburški in njegova druga soproga Barbara Celjska. Red je bil namenjen boju proti krščanskim krivovercem in turškim nevernikom. Bil je zaprtega tipa, saj je v svoje vrste sprejemal le ugledne ljudi, še posebej monarhe in visoko plemstvo, ki se je obvezalo, da si bo pomagalo in tudi materialno poskrbelo za vdove in sirote umrlih članov ter da bodo vedno nosili insignije reda.

²³ <http://sh.wikipedia.org/wiki/Rumunija> (10. 01. 2008)

²⁴ Nicolae Stoicescu: Vlad Tepes. Prince of Walachia. Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucgarest 1978, str. 11

izobrazbe. 8. februarja leta 1431 je Sigismund Luksemburški Vlada Dracula III. V Nürnbergu, ob navzočnosti dvora imenoval za kneza Vlaške in vojvodo transilvanskih fevdov Almasa in Făgărasa. Skupina romunskih plemičev je za to priložnost prinesla kraljevo žlezo, ki ga je Sigismund osebno predal Vladu. S to slovesnostjo je bil izveden fevdalni akt, ki je določal medsebojne dolžnosti, Sigismund bo zagotovil zaščito in podporo Vladu, ta pa je obljubil vdanost cesarju.²⁵

Ustoličeni Vlaški knez je bil sprejet v viteški red Zmaja²⁶ in Celjski knezi drugič sodelujejo s Transilvanci.

Investiturna slovesnost in potrditev položaja viteza reda Zmaja je za Vlada in ostale pomenila potrditev enakovrednosti z vrsto evropskih monarhov. 13. decembra leta 1418 so na cerkvenem koncilu v Konstanci predstavili listino Zmajevega viteškega reda in njegovo delovanje. Bojevali se bodo proti turški vojski in husitom.²⁷

15 CELJSKI GROFJE

Vojno najemništvo je bilo pomembna politična pridobitna dejavnost Celjskih. Organizirano pridobitno vojno namestništvo je v njih razvijalo miselnost brezobzirnosti in nasilnosti. Njihove politične akcije so bile usmerjene proti jugu in vzhodu.²⁸ Nikoli se niso ozirali na narodnostne meje. Urlik I. je bil vojaški najemnik. Pridružil se je ogrsko-hrvaškemu kralju Ludviku I. Ažuvincu in sodeloval pri napadu na Zadar leta 1354. Sodeloval je v bojih na Tirolskem. V Prusiji in Litvi.²⁹ Leta 1354 je spremljal cesarkja Karla IV. Na vojaškem pohodu proti Rimu. Naslednje leto 1355 se je zopet pridružil vojski Ludvika I. v bojih proti Benečanom.³⁰ Leta 1359 se je vojskoval v Srbiji in

²⁵ Sergiu Columbeanu, Valentin Radu: Vlad Dracul (1436 - 1442; 1443 - 1447). Domnitori si voievozi ai Tarilor Române. Editura militară, Bukuresti, 1978, str. 25.

²⁶ Red Zmaja sta leta 1408 ustanovila Sigismund Luksemburški in njegova druga soproga Barbara Celjska. Red je bil namenjen boju proti krščanskim krivovercem in turškim nevernikom. Bil je zaprtega tipa, saj je v svoje vrste sprejemal le ugledne ljudi, še posebej monarhe in visoko plemstvo, ki se je obvezalo, da si bo pomagalo in tudi materialno poskrbelo za vdove in sirote umrlih članov ter da bodo vedno nosili insignije reda.

²⁷ Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 48

²⁸ Baš, Franjo. Celjski grofje in njihova doba. Str. 13 – 14.

²⁹ Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 18.

³⁰ Janko, Orožen. Zgodovina Celja, II del. str. 43.

Bolgariji.³¹ Že ti stiki z deželami na vzhodnem delu Balkanskega polotoka so morali v Celjskih vzbuditi interes za to področje. Leta 1395 so Turki začeli pohod na Vlaško.³² Prišlo je do bitke pri Rovinah, v kateri je Mirčeva cojska s pomočjo Ogrov premagala Turško vojsko. Na turški strani sta padla v boju makedonska vazala kralj Marko Mrnjavčević – v srbski narodni pesmi opevan, kot kralj Marko in fevdalec Konstantin Dejanović, medtem, ko se je knez Štefan Lazarević uspel rešiti kot turški vazal.³³

Celjski v začetku 15. stoletja posežejo v gospodarstvo. Na njihovih posestih v cesarstvu vse do 1451. leta ni bilo mest, trge so nadzorovali. Zaradi težnje po najbolj popolnem obvladovanju denarnih tokov grof Herman II. ni bil tolerant do Židov. Skrbel je za najrazličnejše verske ustanove. Ustanovil je samostan Pleterje na Dolenjskem. V času Konstanškega koncila je bil najvplivnejši Sigismundov svetovalec odločen nasprotnik Jana Husa in vnet zagovornik Cerkve Zahoda.³⁴ Vnuku Ulriku je za nevesto izbral pravoslavno, hčerko srbskega despota Jurija Brankoviča, poroka je bila 1433. leta, Katarina Brankovič pa je smela celo po prihodu v Celje obdržati pri sebi ortodoksne duhovne. Izjemnost Hermana II. so opazili že njegovi sodobniki. V njegovo čast in slavo je bila napisana Celjska kronika, ki je bila začeta že kmalu po smrti mogočnega grofa, končana pa po nenadnem koncu celjske dinastije.³⁵ Zmaga je navdušila evropske najemnike in ponovno so zbrali križarski pohod za novo bitko s Turki pri Nikopolju.

Navsezadnje v 15. stoletju ni bilo ravno običajno cesarju ponujati podporo 25 000 vojščakov, no Herman jo je zagotovo nekoliko bahavo obljubil Sigismundu 1417. leta. Toda tudi 2000 konjenikov, ki jih izpričujejo nekateri drugi viri, je bila tedaj izjemna moč.³⁶

Celjska najemniška oborožena sila je v 14. stoletju igrala veliko vlogo. Postala je pomemben element politike, kar se je pokazalo v habsburški - celjski vojni po smrti cesarja Sigismunda in kralja Albrehta II.³⁷ Grof Herman, ki ga moremo imeti za brezobzirnega gospodarja, kakršne v njegovem času najemo v renesančni Italiji.³⁸

³¹ IBID. Str. 50 – 51.

³² Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 24.

³³ IBID. 24

³⁴ IBID. Str. 19.

³⁵ Janko, Orožen. Celjska kronika. 1997. Celje. Za leto 1451.

³⁶ Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 25

³⁷ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 20

³⁸ IBID. Str. 20

Vsi trije, Herman, Barbara in Sigismund so bili nepopoljšljivi individualisti, ki so jih k vztrajanju v medsebojnih nevarnih razmerjih silili pragmatični razlogi. Enej Silvij Piccolomini je Barbaro opisal kot pravcato Mesalino. Kot renesančni Italijan je bil zelo prefinjenega okusa in kot tajnik Friderika III. Habsburškega ni bil nepristranski pri opisovanju barbarov onstran Alp, ki so obdajali njegovo domovino. Herman je ob naklonjenosti prestola obvladal afero, ki je izbruhnila ob smrti soproge a najstarejšega sina, grofa Friderika II, Elizabete Frankopanske leta 1422. Javna tajnost je bila, da se je Celjan žene odkrižal kar z lastnimi rokami, šele potem, ko je poskrbela za nadaljevanje rodu.³⁹ Zadeva ne bi bila tako huda, če se Friderik ne bi brž poročil z neugledno plemkinjo Veroniko Deseniško, za katero Herman ni imel razumevanja, saj je njena eksistenca predstavljala resno nevarnost za uresničitev njegovih političnih načrtov. Zato je stari grof ukrepal. Nadležno snaho je dal leta 1425 preprosto utopiti.⁴⁰ Sina Friderika je zaprl, toda po smrti drugega naslednika, grofa Hermana III., je hočeš nočeš moral računati z njim kot z glavarjem celjske hiše.

Herman je od začetka 15. stoletja vodil povsem samostojno politiko v velikem stilu. V Celju se je za nekaj časa ustavil celo dvor oglejskega patriarha Ludvika Tecka. Benečani so v Furlaniji uničili posvetno gospostvo. Serenissima zelo pozorno in z nelagodjem opazuje, kaj se dogaja v Celju.⁴¹

16 CELJSKI DRŽAVNI KNEZI

Leta 1430 Habsburžani še preprečijo podelitev državnega kneštva Celjskim, toda ko jim ti vrnejo vseh 14 zastavljenih gospostev na Kranjskem in Štajerskem, Hermanova volja slavi končno zmago. Resda mogočni grof 13. oktobra 1435 umre, toda že 30. novembra naslednjega leta sta njegov sin Friderik II. in vnuk Ulrik II. povzdignjena v državna kneza ter tako formalno povsem izenačena s Habsburškimi tekmeci. Celjani so Habsburžanom nevarni, ker goriški grofje s svojimi velikimi posestmi postanejo igrača v rokah celjskih sorodnikov.

³⁹ IBID. Str. 21.

⁴⁰ Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 34

⁴¹ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 21

Elizabeta, najstarejša hčerka grofa Hermana II. Poročila se je z grofom Henrikom IV. Goriškim. Zaradi primerne življenjskega stila otroke vzgajajo v Celju.

V zadnjem obdobju rodu Celjskih, v času knezov Friderika in Ulrika, se je njihova moč najprej pokazala na bojnem polju: Habsburžan Friderik III. kot vojvoda V. Po smrti zaščitnika svojih tekmecev, cesarja Sigismunda Luksemburškega, je prišel njegov čas in skuša izstaviti račun savinjskim povzpetnikom. V glavi prede kup mračnih načrtov, ki se izcimijo v habsburško - celjsko vojno. A ta se konča leta 1443 z enim od njegovim mnogih neuspehov. Celjski ostanejo državni knezi ter sklenejo s Habsburžani dedno pogodbo.⁴²

Bistvo njenih določil je sledeče:

če v moški liniji izumrejo Celjski, dobi vse njihove posesti v Cesarstvu habsburška hiša, če pa izumre ta, dobe novopečeni knezi vsa njihova gospostva v Istri ter delu Kranjske in Štajerske. Pomembno pa je še nekaj: vojvoda oziroma kralj Friderik V. (III.) v svojih proti celjskih nakanah in podvigih ne uživa podpore svojih sorodnikov, celo nasprotno, brat Albreht VI. mu je odkrito sovražen. Ne more se zanesti niti na Albertinsko vejo svoje dinastije, kajti kralj Albreht II. (kot vojvoda peti svojega imena) je v sorodstvenih povezavah s Celjani. V zakonu Sigismunda Luksemburškega in Barbare Celjske se je rojena hčerka Elizabeta namreč poročila s pravkar omenjenim Albrehtom, ki je na ta način tudi mogel postati vladar na Ogrskem, Češkem in rimsko - nemški državi, skratka Sigismundov univerzalni naslednik. Videti je, da je bil kralj Albreht Habsburški zelo naklonjen Celjskim: v času njegove vlade je knez Ulrik nekaj časa celo bil državni namestnik na Češkem.⁴³

Toda kralj je bil že leta 1439 med krilatci božjimi in po njem so na zemlji ostali dve hčerki ter posmrtno rojeni sin Ladislav, s katerim je poslej bila povezana usoda Celjskih. Ti so v Elizabetinem sinu videli odlično priložnost, da se prikopljejo do najvišje oblasti: zato tudi niso vztrajali v sovražnostih do Habsburžana Friderika III., ki je proti učinkoviti celjski vojski pod poveljstvom Čeha Jana Vitovca doživel neuspeh za neuspehom.⁴⁴

⁴² IBID. Str. 23

⁴³ IBID. Str. 23.

⁴⁴ IBID. Str. 23.

17 VIŠEGRADSKA KRONA

Lepa možnost se je Celjanom kazala na Ogrskem, kjer so bile razmere tisti čas zelo zapletene. Po smrti kralja Albrehta II. so Ogrski velikaši kot vladarja v deželo poklicali poljskega kralja Vladislava III., ki naj bi ga kraljica Elizabeta vzela za moža, vendar kot prava Celjanka o tem po rojstvu sina (22. februarja 1440) ni hotela ničesar slišati o morebitni poroki. Polastila se je krone. Iz dobro zastraženega Višegrada jo je ponoči 21. februarja ugrabila njena dvorna dama Helena Kottaner, ki je svoj podvig v spominih nadrobno popisala.⁴⁵ 15. maja leta 1440, torej manj kot tri mesece po rojstvu, je bil njen sin Ladislav Posmrtni okronan za ogrskega kralja, prisego je izrekla mati. Knez Ulrik Celjski, Ladislavov mrzli stric, je med slovesno mašo nad otrokom držal krono in tako nedvoumno pokazal, kdo je veliki režiser dramatičnega dogajanja. Vse to sicer ni moglo preprečiti načrtov pristašev Jagiellonskega kralja Vladislava III., ki je kljub nasprotovanju Ladislavovih podpornikov zavladal na Ogrskem, toda za prihodnost je bilo otrokovo kronanje ogromnega pomena, kajti Poljak ni doumel sporočila epohalne bitke pri Nikopolju in dejstva, da Turkov ni več bilo mogoče vreči iz Evrope.⁴⁶

Tako se je po nekaj začetnih uspehih v novi vojni zoper Osmane leta 1444. - največ zaradi prigovarjanja papeške in bizantinske diplomacije - podal v avanturistični pohod proti sultanu ter pri Varni izgubil bitko in življenje. Ladislav Posmrtni je bil po bitki splošno priznan za Ogrskega kralja, vendar se je zastavljalo vprašanje namestništva. Njegova mati, kraljica Elizabeta je umrla že leta 1442, so mogli Ogrski velikaši ukrepali po lastni presoji in vsiljivcev iz Cesarstva, kakršni so se jim zdeli Celjski, niso marali. Državni gubernator je postal Ivan Hunjadi, legendarni, a ne vselej zmagoviti junak iz bojev s Turki. Antipatija je bila očitno obojestranska. Ogrskim magnatom Celjani niso bili po srcu in so veliko pripomogli k temu, da se volja kralja Tvrdka II. o dedovanju bosenskega prestola s strani njegovih grofovsko-knežjih sorodnikov ni mogla uresničiti, tako tudi državni knezi Celjski niso prav nič prijazno gledali na Ogrsko, ki je bila v njihovih načrtih le ena izmed dežel, v katerih bi se mogli polastiti Krone ogrsko krono je knez Ulrik menda že pomerjal ter ugotavljal, kako lepo se mu prilega.⁴⁷

⁴⁵ Grdina, Igor. Peter Štih. 1999. Spomini Helene Kottaner. Delo. Ljubljana.

⁴⁶ Grdina, Igor. 1994. Celjski knezi v Evropi. Fit media Celje. Str. 24; <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Knezi.htm> (10. 01. 08).

⁴⁷ IBID.

18 IVAN HUNJADI PROTI CELJANOM

Na Češkem je bil imenovan za namestnika domačin, Jurij Podebradski. Celjskim so se skoraj povsod izjalovili načrti za nadaljnji vzpon. Za Ladislava Posmrtnika je v tem času skrbel njegov habsburški sorodnik, kralj in kasneje cesar Friderik III. Knez Ulrik je bil v veliki politiki pravi dedič deda Hermana in se ni vdal. Leta 1452 je udaril po cesarju in ga prisilil, da je skrb za kraljevskega otroka zaupal njemu. Celjan je Ladislava hitro spravil na Dunaj, kjer se je kot potomec Albrehta II. uveljavil. Cesar Friderik ni bil priljubljen, saj je bil tujec s Štajerske.⁴⁸

Novi režim ni zrasel iz domačih tal, njegova siva eminenca je bil knez Celjski. Kmalu je vzbudil splošen odpor in je bil zato po volji Ulricha von Eytzinga, voditelja opozicije avstrijskih stanov zoper Friderika III., sramotno izgnan iz kraljevega spremstva. Kneza Ulrika se ni bilo mogoče zlahka odkrižati. Kljub neuspehom mu nasprotniki niso mogli do živlega. Kot nekronani gospodar avstrijske dežele je užil preveč slasti, da bi se poslej zmožl zadovoljiti z življenjem enega izmed mnogih podeželskih knezov v Cesarstvu. Toda trenutno mu je kazalo zelo slabo.⁴⁹

V deželah svetoštetanske krone je zoper kneza Ulrika in njegovo rodbino gubernator Ivan Hunjadi sredi štiridesetih let začel pravcato vojno. Oger je s svojimi vojščaki prodrli tudi proti Celju, vendar je bil po hudih bojih odbit in se je moral umakniti.⁵⁰ Gubernator, ki ni mogel premagati Celjskih, saj se je spustil v nepremišljeno avanturo s pohodom proti Turkom, ki se je leta 1448 neslavno končala s katastrofo ogrske vojske na Kosovem polju. Ivana Hunjadija je polom prisilil, da je začel misliti na pomiritev s Celjani, ki so ga ogrožali iz zahoda, s Hrvaške in Slavonije, kjer se je Ulrik uveljavil kot ban.⁵¹ Za takšen sporazum se je ogreval tudi Ulrikov tast, srbski despot Jurij Brankovič, ki je s svojo deželo obupno lovil ravnotežje med Ogrsko in Turki. Tako je navsezadnje bila sklenjena ženitna pogodba med Hunjadijevci in Brankoviči, ki je zadevala tudi Celjske. Hčerka iz zakona med knezom Ulrikom in Katarino Brankovič, Elizabeta, bi morala vzeti

⁴⁸ IBID. Str.24

⁴⁹ IBID. Str. 26

⁵⁰ IBID. Str. 26

⁵¹ Klaić, Nada.1982. Zadnji knezi celjski v deželah sv. Krone. Celjski zbornik. Posebna izdaja. Str. 97.

za moža po enem dogovoru starejšega sinu ogrskega gubernatorja Ladislava, po drugem pa mlajšega, Matijo. Elizabeta je bila sicer prvo obljubljena enemu goriških grofov, toda ti so medtem že tako nazadovali, da utrjevanje povezav z njimi za knežjo dinastijo iz porečja Savinje ni bilo več zanimivo. Tako je Celjanka še kot otrok bila poslana k Hunjadijevcem, vendar je kmalu umrla.

19 SMRT CESARICE BARBARE

Barbara Celjska, najmlajša hči Hermana II. in Anne von Schaunberg se je rodila nekje med leti 1390 in 1395, predvidevajo da približno leta 1339. Konec leta 1405 je postala žena rimsko-nemškega cesarja Sigismunda Luksemburškega. Približno leta 1409 je rodila edino hčer Elizabeto.⁵² Sigismund je svojo hčer poročil z avstrijskim nadvojvodo Alberthom Habsburškim. Po Sigismundovi smrti je Barbara živela na Češkem. Bila je sveto-rimska cesarica, češka, ogrska in nemška kraljica. Barbara se je ukvarjala z alkimijo, skrivnostno vedo, kar je bilo za žensko tistega časa precej nenavadno. Umrla je 11. julija 1451 v Pešti na Ogrskem.⁵³

20 ULRİK, ZADNJI CELJAN

Knez Friderik je politiko prepuščal sinu Ulriku, ki je že v mladih let kazal zanjo velik smisel. Leta 1430 je s spremstvom romal v Compostelo. Njegova misija je zagotovo bila posvečena tudi političnim ciljem. Friderik je v času potovanja upravljal celjsko kneževino.

Leta 1451 je trgu Celje, kjer se je sčasoma razvil razmeroma mogočen dvor, spodnji celjski grad, podeli mestne pravice, tri leta kasneje je umrl. Enej Silvij Piccolomini poroča, da se je njegov epitaf glasil, skozi ta vrata odhajam v podzemlje. Kaj najdem tam, ne vem. Vem samo, kaj zapuščam, imel sem vsega v izobilju in ne nesem s seboj ničesar, razen kar sem popil in pojedel ter nešteti nasladi, ki sem jih užil.⁵⁴ Še prej

⁵² <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjiski/Knezi.htm> (10. 02. 08).

⁵³ IBID. Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 28.

⁵⁴ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 28.

pravi, da je knez, ki ga je bodoči papež Pij II. očitno imel za nepoboljšljivo izprijenega, na vprašanje, kako mu je koristilo romanje v Rim v svetem letu 1450, z naravnost stoično vdanostjo v usodo odgovoril: Moj čevljar je delal čevlje pred romanjem in jih dela tudi sedaj.⁵⁵

Vendar Enej Silvij do Celjskih ni nepristranski in njegovih poročil ni jemati zelo resno. Kljub temu pa je o knezu Ulriku v trenutkih lastne slabosti zapisal tudi pozitivnih sodb in ga označeval kot razumnega ter pametnega moža, kar vsekakor govori za to, da je v poslednjem Celjanu videl človeka, ki ravna je v skladu z ideali tedanjega časa. Kot takšnega slika Ulrika tudi pogrebni govor Johannesesa Rota, medtem ko je v Celjski kroniki upodobljen še povsem v srednjeveškem duhu, kot zvest bojevnik kralja Ladislava. Toda posledica optike pisca, ki knezu ni mogel slediti na poteh velike evropske politike, temveč je iz ožje perspektive celjske kneževine opisoval njegovo življenje in podvige zgleda, da v samem Celju ni bilo kaj dosti čutiti blagodejnih vplivov časa novega renesančnega sveta, saj se je znani humanist Tomaž Prelokar ali Thomas de Cilla uveljavil na dvoru Friderika III. in ne v domačih krajih.⁵⁶

Ulrik je skoval veliko načrtov zoper Ivana Hunjadija, ki mu je stal na poti do polastitve vrhovne oblasti v deželah sveto štefanske krone. Ko se je zaradi zgodnje smrti knezove hčerke Elizabete izjalovila sorodstvena zveza med obema velikima tekmecema, ju je združevala le še turška nevarnost. Knez Ulrik je bil preko soproge Katarine in tasta Jurija Brankoviča v zvezah s turškim sultanom. Jurijeva hčerka Mara je bila najljubša in najvplivnejša žena Murata II. V Osmanih ni videl prijateljev, čeprav so se ti na svojih bojnih pohodih posesti Celjanov izogibali.⁵⁷ Ulrik se je s premeteno politiko ponovno zasidral na dvoru kralja Ladislava Posmrtnika, zmagovito se je vrnil celo na Dunaj in obnovil svoj vpliv nanj. Sodeloval pri pripravi križarskega pohoda zoper Turke. Celjan je bil vešč v tovrstnih podvigih, še danes ni jasno, koliko denarja je dobil, ko je leta 1450 za cesarja Friderika III. organiziral bojni pohod proti Pankraciju iz Holiča in koliko držijo obtožbe, da je vladarja izrabljaj.⁵⁸

Leto 1456 se je začelo obetavno. Tisto poletje sta Ivan Hunjadi in Ivan Kapistran vodila križarsko predhodnico. Pred Beogradom sta zavrnila Osmane, a sta umrla za kugo.

⁵⁵ IBID. Str. 28.

⁵⁶ IBID. Str. 29.

⁵⁷ IBID. Str. 29.

⁵⁸ IBID. Str. 29.

Glavnina križarske vojske z Ulrikom Celjskim in kraljem Ladislavom na čelu se je počasi premikala proti bojišču. V začetku novembra je prispela v Futog pri Petrovaradinu, kjer je zasedal ogrski državni zbor. Na njem je bil Ulrik imenovan za vrhovnega kapitana Ogrske. To je bil položaj, ki ga je pred smrtjo imel Ivan Hunjadi.⁵⁹

Starejši sin Ivana Hunjadja, Ladislav je bil prepričan, da gre to ugledno mesto le njemu in zato je proti knezu Ulriku skoval zavratno zaroto. 8. novembra 1456 so križarji prispeli v Beograd, toda v mestno trdnjavo so Hunjadijevci spustili samo kralja Ladislava Posmrtnika in njegovo ožje spremstvo, v katerem je bil tudi novi vrhovni kapitan. Naslednje jutro je Hunjadi kneza Ulrika povabil k sebi in ga dal hladnokrvno umoriti, medtem, ko je kralj Ladislav ostal pri življenju. Vendar se hunjadijevska stranka ni dolgo veselila uspeha. Mladi kralj se je le navidezno spravil z njo, po vrnitvi v Budim pa je ostro udaril po organizatorjih beograjskega umora⁶⁰. Ladislav Hunjadi je moral plačati svoje voditeljstvo v proti celjski zaroti, njegov mlajši brat Matija nesojeni Ulrikov zet, je bil zaprt. Toda že naslednje leto je Ladislav Posmrtnik umrl in za njim se je na Ogrski prestol povzpel prav Matija Hunjadi oziroma kralj Matjaž, ki je postal eden največjih ogrskih in srednjeevropskih vladarjev.

A kakor knez Ulrik je tudi Matija Hunjadi zapusti zgodovinsko prizorišče brez naslednika. Obstajajo pričevanja, da je Celjan skušal celo posinoviti svojega bodočega morilca Ladislava Hunjadija.⁶¹

Umor kneza Ulrika je marsikje, ne le na Ogrskem vzbudil odkrito zadovoljstvo. Papeški pooblaščenec je o vsej zadevi pisal, da ni sin Ivana Hunjadija nič manj koristil krščanstvu z umorom grofa, na knežji naslov Celjskih se sodobniki očitno niso in niso mogli privaditi, tako hiter je bil njihov vzpon.

Po umoru kneza Ulrika je križarska vojna proti Turkom odpadla.

Matija Korvin in brat Ivan Hunjadi sta pripravila umor zadnjega Celjskega grofa. Matija Korvin je bil kralj ogrsko-hrvaškega kraljestva med letoma 1458 in 1490 ter češki kralj med letoma 1469 in 1490. Od leta 1485 do smrti je bival na Dunaju in je bil tudi vojvoda Avstrije. Bil je tudi sin transilvanskega plemiča Jánosa Hunyadija, ki se je po smrti ogrskega kralja Albrehta II. Habsburškega zapletel v boj za skrbništvo nad kraljem

⁵⁹ IBID. Str. 30. <http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Knezi.htm> (10. 02. 08). Klaić, Nada. 1982. Zadnji knezi celjski v deželah sv. Krone. Celjski zbornik. Posebna izdaja. Str. 102, 103

⁶⁰ Grdina, Igor. 1994. Fit media Celje. Celjski knezi v Evropi. Str. 30.

⁶¹ IBID. Str. 32.

Ladislavom Posmrtnim. Ko je umrl Ladislav, se je Matija neopazno zapletel v vojno z Friderikom III. Spopadi so zajeli velik del Avstrije, Štajerske, končale pa z smrtjo Friderikovega brata Albrehta, ki je bil tudi Matijev zaveznik. Matija je hotel vzpodbuditi še nadaljne spopade, kar pa se je končalo s smrtjo poveljnika Andreja Baumkircherja. Korvin je bil uspešen in njegove čete so zasedle večino Štajerske, Kranjske, Reko in vojvodino Avstrijo ter leta 1485 vkorakale na Dunaj. Oblast nad temi deželami so Habsburžani znova dobili šele po smrti Matije Korvina.

21 DANES GROFJE CELJSKI IN NIKDAR VEČ

Grofje Celjski, zlasti še zadnji trije Herman II., Friderik II. In Ulrik II., so bili zelo dobri in uglajeni diplomati, politiki, vojvode, baroni na Ogrskem, bani Hrvatske in Dalmacije in od 1436. leta dalje so bili deželni knezi in s tem pretendenti za cesarski prestol. Lahko so odpirali rudnike, trgovine... Njihovi sovražniki so bili Habsburžani in ogrski Hunyadi, kar se je tudi pokazalo v atentatu na Ulrika II. v Beogradu 9. novembra leta 1456.

»Nihče ni bolj častihlepen, skop in razuzdan od njega, sam hoče imeti vse časti, vso moč in vso oblast, enakega ne trpi poleg sebe«⁶², so bile besede, ki so predstavljale kneza Ulrika.

Ulrika Celjskega je spremljalo precej služabnikov. Bil je častihlepen, ošaben in ponosen. Lahko si predstavljamo, da je bil življenjski stil za kneza Ulrika, ki se ni ustavil pred nikomer in ničemer, že v naprej je bilo napovedano, da bo z smrtjo Ulrika izumrla celjska dinastija. Vsi njegovi potomci so umrli že pred njim. Ko je knez Ulrik umrl, je bil v Celju velik pogreb na katerem se je razlegel presunljiv klic: Danes grofje Celjski in nikdar več!⁶³ Ob smrti zadnjega celjskega je prišel na svoj račun Habsburžan Friderik III. Pohitel je z zasedbo celjskih posesti, ki jih je dobil po dedni pogodbi. Vnela se je vojna med Habsburžani in Goriškimi grofi. Tudi Goriški so se želeli okoristiti z izumrtjem svojih sorodnikov.⁶⁴ Goriški so vojno izgubijo, s tem pa jih še pred izumrtjem leta 1500 dohitela usoda, mir v Požarnici, ki je povzročil njihov politični konec.

⁶² IBID. Str. 33.

⁶³ IBID. Str. 33.

⁶⁴ IBID. Str. 34.

Celjani so bili zadnja, pomembna srednjeveška dinastija, ki se je iz slovenskih tal povzpela v kroge evropske visokega plemstva. Na dvoru so se srečavale najrazličnejše kulture. Na dvoru so se bili različni prepiri o tem, ali so bili Celjani Nemci ali Slovenci. Celjani so bili zelo samosvoji, srečati jih je bilo mogoče povsod kjer je bila kakšna možnost za vzpon. Zato so jih mnogi sovražili, zlasti na Ogrskem.⁶⁵

22 ZAKLJUČEK

Spomin na Celjske je med Slovenci ostal živ. Ljudska zgodba o poplemenitju Teharčanov, knez Ulrik naj bi v plemiški stan povzdignil vse prebivalce vasi Teharje, da bi se odkupil za zalezovanje njihovih deklet in tragedija Veronike Deseniške sta bili v dramatiki 19. in 20. stoletja zelo pogostokrat uporabljeni. Opere Benjamina Ipavca, Viktorija Parme in Danila Švare, drame Josipa Jurčiča, Otona Župančiča in Antona Novačana.

Pogreb poslednjega Celjana je zapustil sledove v ljudski poeziji, o legendarnem kralju Matjažu, katere zgodovinska osnova je paradoksalno Matija Korvin, brat morilca kneza Ulrika. Celo začetnik slovenske književnosti, protestantski reformator Primož Trubar, je kneze Celjske v 16. stoletju omenjal. Pozneje, na prehodu iz 19. v 20. stoletje je tudi pesnik Anton Aškerc. Vsekakor je najlepši stavek, ki je kdaj koli bil izrečen o njih, v svoji drami Herman Celjski zapisal Anton Novačan: Kdor nosi zvezde v svojem grbu, ta naj se tudi dviga k zvezdam.⁶⁶

Po odstranitvi knezov Celjskih in Goriških in po nesrečni Požarnici je nastala za Slovence huda mora. Ozemlje so dobivali v zakup tuji fevdalci, ki so iz ljudstva iztiskali, kar se je največ dalo za sebe in za Dunaj, nazaj se skoraj nič ni vračalo. Dunaj se je hitro razvijal. Kmetje so bili pod pritiskom in v takem stanju je velikokrat prihajalo do uporov, ki so bili vsi krvavo zatrti. Deželo so pustošili vdori madžarske vojske. Matija Korvin se je smatral tudi za dediča, ker je bil kratek čas poročen s hčerko Ulrika, ki je že mlada umreti na nepojasnjen način tako, kot njena brata. Odstranjeni so bili potomci Ulrika in možno je bilo uresničevati ređovalne pogodbo, ki je bila sklenjena 21. septembra leta 1443.

⁶⁵ Voj, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica. Slovenska matica. Ljubljana . Str. 55.

⁶⁶ Novačan, Anton 1928 Celjska kronika. dramatski mozaik v treh delih. V Ljubljani. Tiskovna zadruga.

Jeziki, ki so jih znali Celjski so prevladovali slovenščina, latinščina in nemščina. Katarina Branković se je omožila na Celjski dvor, njena sestra Mara je igrala pomembno vlogo v haremu sultana Murata II. Igrala zelo pomembno vlogo v letih 1421 do 1451. po podatkih v Celjski kroniki je bil sultan Murat II. Veliki prijatelj celjskega kneza. Pred smrtjo se je ta posvetoval s svojimi sinovi in jim svetoval, naj ne povzročijo škode deželi celjskih knezov in njihovim podložnikom.⁶⁷ Sultan Mohamed II. Je zagotovil despotu Đurđu Brankoviću, da ne bo v času njegovega življenja napadel despotovine, se ni držal obljub. Že leto po padcu Carigrada je turška vojska s sultanom na čelu vdrla v Srbijo, ropala in požigala vse, kar ji je bilo na poti. Despot se je z družino umaknil na Ogrsko. Smederovo je kljubovalo turškim napadom. Medtem so se Mohamedovi odredi pustošili po Srbiji, se je Ivan Hunjadi nahajal na meji, opazoval dogajanje in se pripravljaj na odpor. Na vesti o Hunjadijevem prihodu v Beograd se je sultan umaknil iz Srbije v Sofijo. Po umiku turške glavarine iz Srbije je Hunjadi krenil v napad.⁶⁸ Sultan je del svoje vojske pustil v Srbiji, z njimi se je spopadla ogrska vojska. Odmev zmage je bil v svetu velik. Ivan Hunjadi je nadaljeval s pohodom, a je v njegovem taboru izbruhnila kuga. Mnogo vojakov je umrlo in tudi Ivan Hunjadi. Po smrti Ivana Hunjadija je kralj Ladislav na njegovo mesto imenoval zadnjega Celjana, kar pa ni bilo vseč sinu Ladislavu Hunjadiju. Napadalci so grofu Urliku II. odsekali glavo, medtem, ko so se pripravljali na vojaški pohod proti Turkom. Uboj grofa Urlika II. je zapustil močne vtise v Srbiji. V beograjski trdnjavi je več dni ležalo obglavljeno truplo Urlika II.

Umor kneza Urlika je vzbudil zadovoljstvo. Edino pričevanje o pogrebu zadnjega kneza Celjskega imamo pri našem kronistu, ki pripoveduje kako so Urlikovo telo v Beogradu položili v rakev, jo zaprli in odpeljali v Celje, v grobnico v frančiškanski samostan.

Kmalu se je pričelo boj za dediščino. Zaradi ogrskih vdorov na slovensko ozemlje, je postala meja s Hrvaško nestabilna in smo Slovenci tudi zaradi tega izgubili ozemlja pri Reki, Kastavu, ob Kolpi in Muri ter Istri. Preko te meje vdiral na slovenska tla madžarska in turška roparska vojska, saj je bilo hrvaško ozemlje pod Madžari, ti pa kasneje okrog 150 let pod Turki. Reko, ki je štiristo let pripadala vojvodini Kranjski, pa je Cesarica Marija Terezija odtrgala in jo dala Madžarski leta 1776.

⁶⁷ Voje, Ignacij. Poseganje Celjskih grofov v balkanski prostor v času prodiranja Turkov v Evropo, Slovenci pod pritiskom turškega nasilja. Ljubljana 1996. str. 61 – 79. Janko Orožen. Zgodovina Celja. Str. 11, 85.

⁶⁸ Jug, Stanko. Turški napadi na Kranjsko in Primorsko do prve tretjine 16. stol. 1943. Ljubljana. Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo. XXIV. str. 1- 60.

23 VPRAŠALNIK – anketa

Spoštovani dijaki

Smo dijaki prvih in drugih letnikov Poslovno-komercialne šole v Celju in sodelujemo v mednarodnem projektu za vzhodno Evropo ACES. Sodelujemo na kulturnem področju skupaj s partnersko šolo iz mesta Brasov v Romuniji. Iščemo stične točke naše in njihove zgodovine v visokem srednjem veku. Zanima nas koliko poznate zgodovino Celjskih knezov. Prosimo vas, da man odgovorite na naslednja vprašanja. Vprašalnik je namenjen samo dijakom starim od 15. do 17 let.

1. Starost _____let.

2. Kdo je bil prvi celjski grof?
 - a) Friderik I
 - b) Herman II

3. Žovneški grofje so z dedovanjem posesti postali Celjski grofje.
 - a) da
 - b) ne

4. Kje so imeli glavnino svojih posesti?
 - a) na območju današnje Avstrije
 - b) na območju današnje Slovenije
 - c) na območju današnje Španije

5. Ali gospodje Žovneški sodijo v krog mogočnih družin?
 - a) da
 - b) ne

6. V katerem stoletju so bili celjski knezi na višku politične moči?
 - a) med 17. in 18. stoletjem
 - b) med 12. in 13. stoletju

c) med 14. in 15. stoletju

7. Koga so zaprli na Friderikov stolp?

- a) Hermana II
- b) Friderika II
- c) Henrika II

8. Zaradi česa so zaprli Friderika v stolp?

- a) Zardi ljubezni do Barbare
- b) Zaradi poroke z Veroniko deseniško
- c) Zardi umora žene Katarine Brankovič

9. Celjski grofje so bili evropsko poznani vojaški vitezi?

- a) da
- b) ne

10. V bitki pri Nikopolju leta 1396 je sodeloval tudi grof Herman II. skupaj z Ogrskim kraljem Sigismundom Luksemburškim, ki je organiziral 2. križarsko vojno in je imela namen uničiti Osmane na stari celini.

- a) da
- b) ne

11. V bitki pri Nikopolju je sodeloval z evropskimi katoliškimi vojskami tudi romunski plemič Vlad Drakul.

- a) da
- b) ne

12. 1401 je Sigismund Luksemburški ustanovil »zmajev viteški red« v katerem sta sodelovala Herman II. in Vlad Drakul?

- a) da
- b) ne, še nisem slišal za grofa Drakula

13. Kje so ubili zadnjega celjskega kneza?

- a) V Pešti

- b) Na Dunaju
- c) V Beogradu
- d) V Celju

14. Kaj se je dogajalo s Celjsko dediščino?

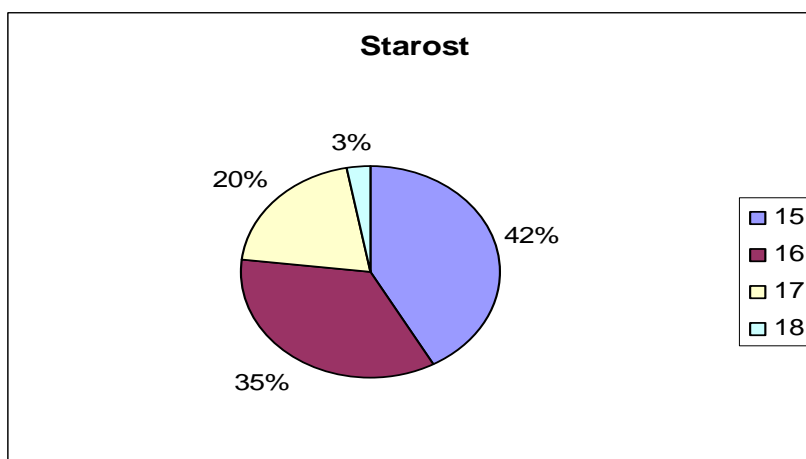
- a) Posesti je podedovala vdova Friderika II. Katarina Kotromanić
- b) Posesti so prevzeli Habsburžani.
- c) Za posesti celjske dediščine se je boril vitez Jan Vatovec.

Veseli smo tvojega sodelovanja

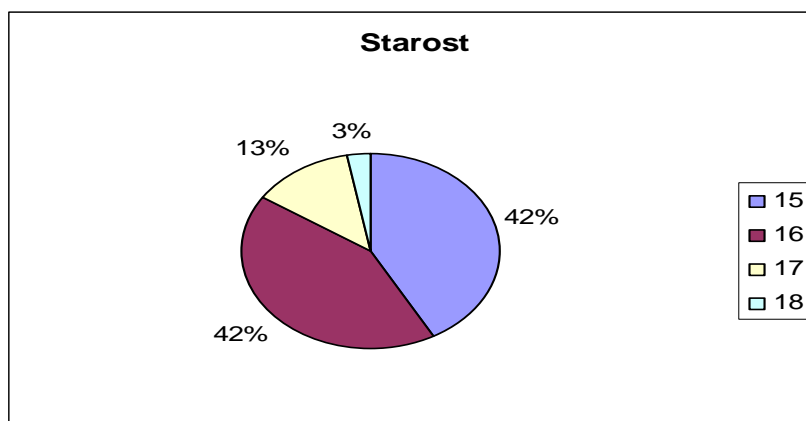
23.1 ANALIZA ODGOVOROV ANKETIRANCEV

Dijake na Poslovno-komercialni šoli Celje v programu ekonomski tehnik sva razvrstili po starosti. V obeh anketiranjih je bilo enako število anketirancev.

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

V mesecu maju je na vprašanje, kdo je bil prvi celjski grof, pravilno odgovorilo 55% dijakov, nepravilno pa 45% dijakov, v mesecu novembru se pa rezultat spremeni, in na enako vprašanje odgovori pravilno 63% dijakov, nepravilno pa 37% dijakov.

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

V mesecu maju je na vprašanje, ali so Žovneški grofje z delovanjem posestvi postali celjski grofje je pravilno odgovorilo 57%, nepravilno pa 43%.

V mesecu novembru se rezultat spremeni, in na enako vprašanje odgovori pravilno 57% dijakov nepravilno pa 50 % dijakov.

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

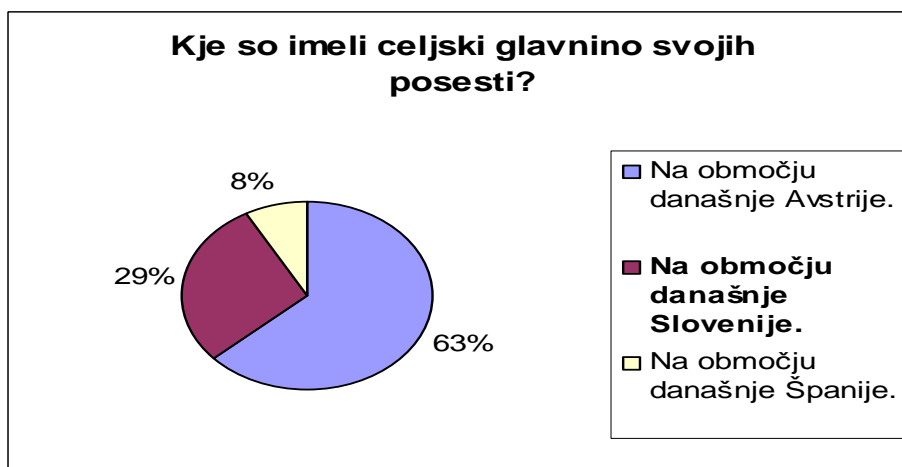
V mesecu maju je na vprašanje, kaj so imeli celjski glavnino svojih posesti odgovorilo pravilno 45%, nepravilno pa kar 55%.

V mesecu novembru se pa rezultat spremeni, in na to vprašanje odgovori pravilno 29%, nepravilno pa kar 71%

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

V mesecu maju je na vprašanje, ali gospodje Žovneški sodijo v krog močnih družin, pravilno odgovorilo 59%, nepravilno 41%.

V mesecu novembru se rezultat spremeni, in na to vprašanje odgovori pravilno 69%, nepravilno pa 31%

16.-24. MAJ 2007

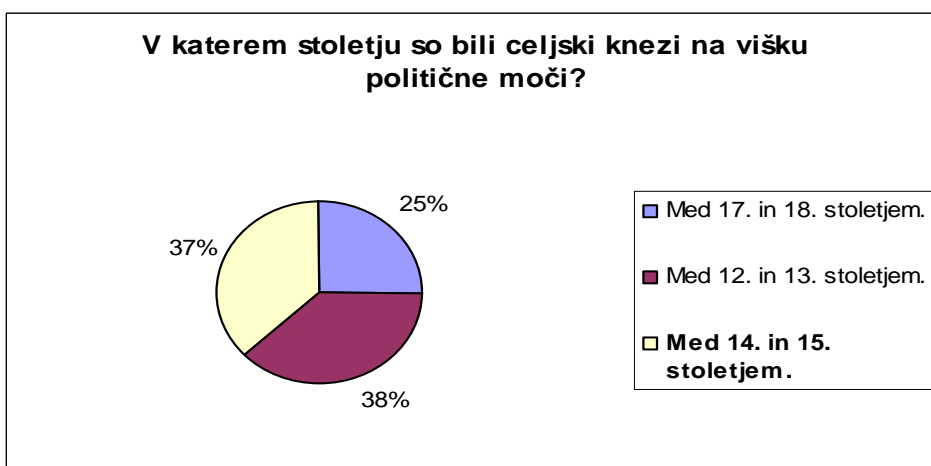
22.-25. NOVEMBER 2007

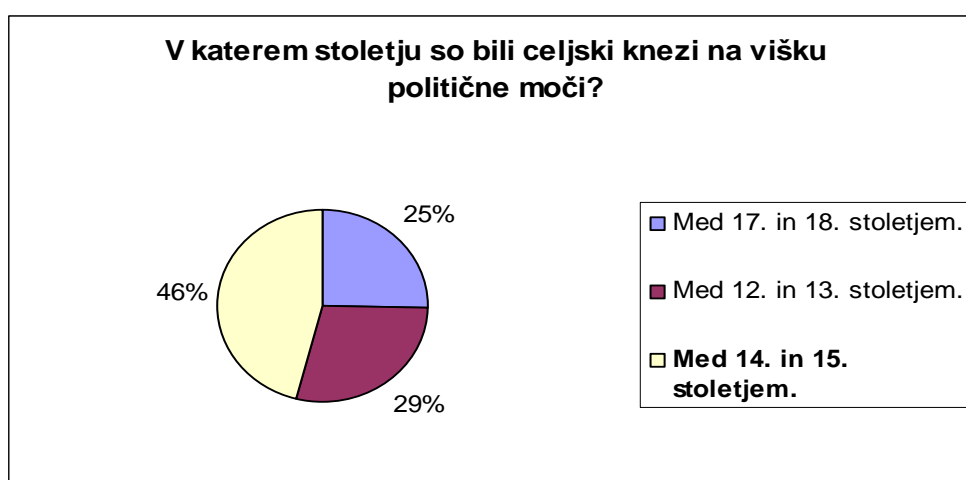
V mesecu maju je na vprašanje, v katerem stoletju so bili celjski knezi na višku politične moči, odgovorilo 37% pravilno, naslednja polovica se je odločila za naslednja dva primera: za 17. in 18. stol. se jih je odločilo 25%, za 12. in 13. stol. pa 38% vprašanih.

V mesecu novembru je na enako vprašanje odgovorilo 46% pravilno, naslednja polovica se je odločila za naslednja dva primera: za 17. in 18. stoletje se je odločilo 25%, za 12. in 13. stoletje pa 29%.

16.-24. MAJ 2007

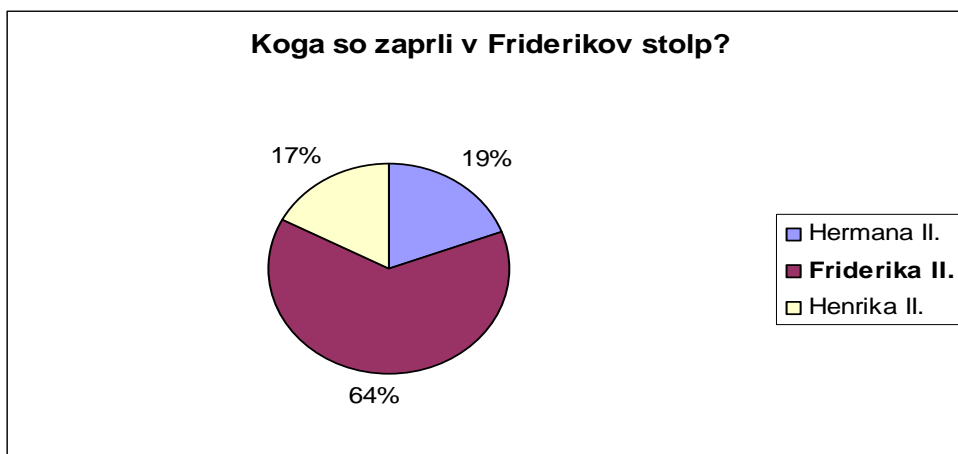

22.-25. NOVEMBER 2007

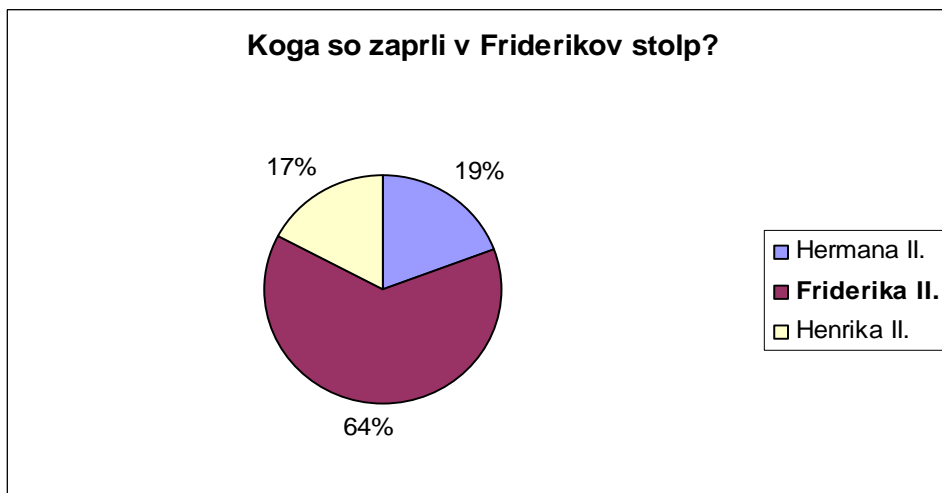

V mesecu maju in novembru je na vprašanje ,koga so zaprli v Friderikov stolp, v obeh anketah , v maju in novembru je odgovorilo pravilno kar 64 % dijakov ,za Hermana II. se je določilo 19 % , za Henrika II. Pa 17% dijakov.

16. - 24. MAJA 2007

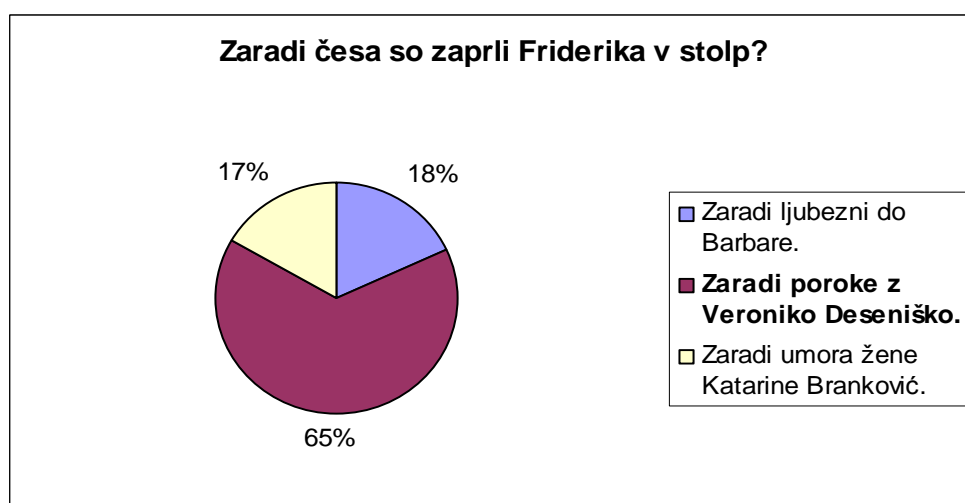
22. – 25. NOVEMBER 2007

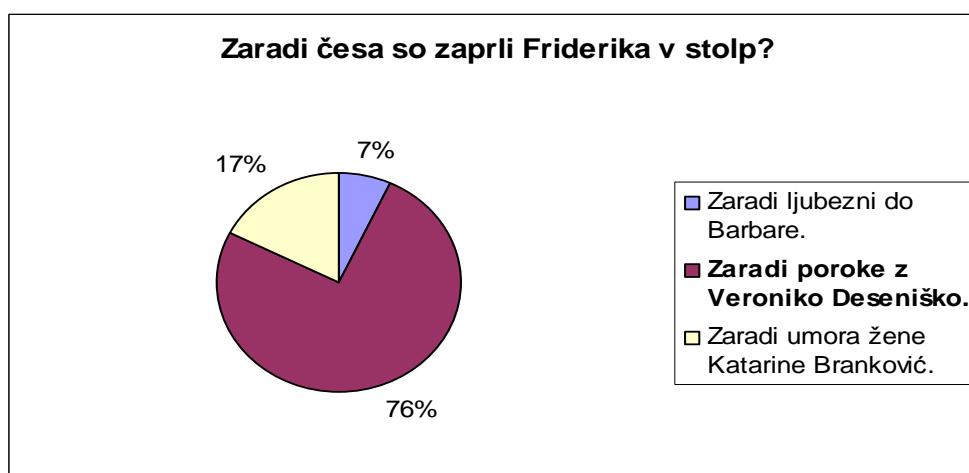
V mesecu maju je na vprašanje; zaradi česa so zaprli Friderika v stolp , odgovorilo pravilno kar 65 %; za ljubezen do Barbare se je odločilo 18 % dijakov ter ta umor Katarine Brankovič 17 %.

V mesecu novembru se pa je rezultat spremenil in na enako vprašanje odgovori pravilno kar 76 % dijakov za ljubezen do Barbare 7 % in za umor Katarine Brankovič kar 17 %.

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

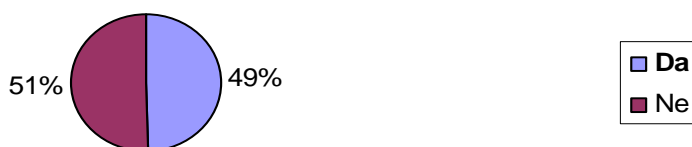

V mesecu maju je na trditev , ki je zapisano spodaj odgovorilo pravilno 49 % , nepravilno pa 51 % dijakov.

V mesecu novembru je na enako trditev odgovorilo pravilno 43 % dijakov , nepravilno pa 57 % dijakov.

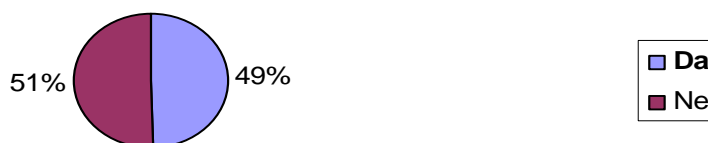
16.-24. MAJ 2007

V bitki pri Nikopolju leta 1396 je sodeloval tudi grof Herman II. skupaj z Ogrskim kraljem Sigismundom Luksenburškim, ki je organiziral 2. križarsko vojno in je imela namen uničiti Osmane na stari celini.

22.-25. NOVEMBER 2007

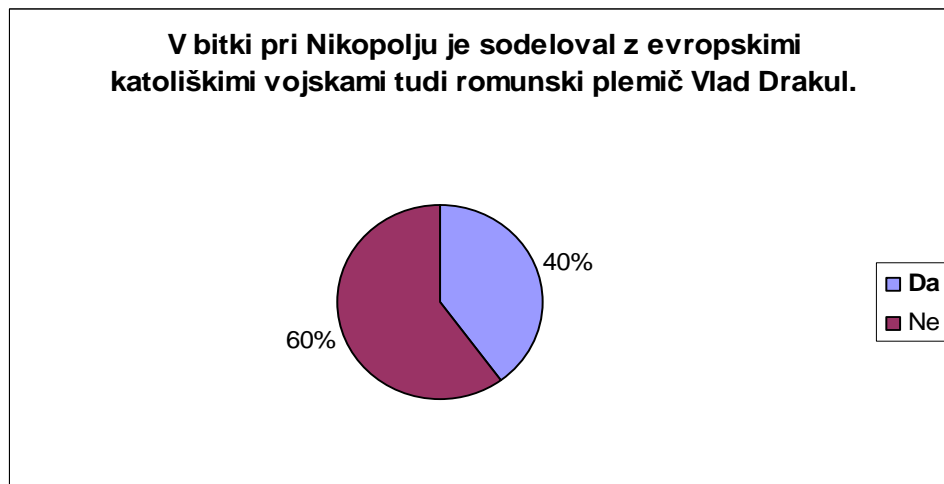
V bitki pri Nikopolju leta 1396 je sodeloval tudi grof Herman II. skupaj z Ogrskim kraljem Sigismundom Luksenburškim, ki je organiziral 2. križarsko vojno in je imela namen uničiti Osmane na stari celini.

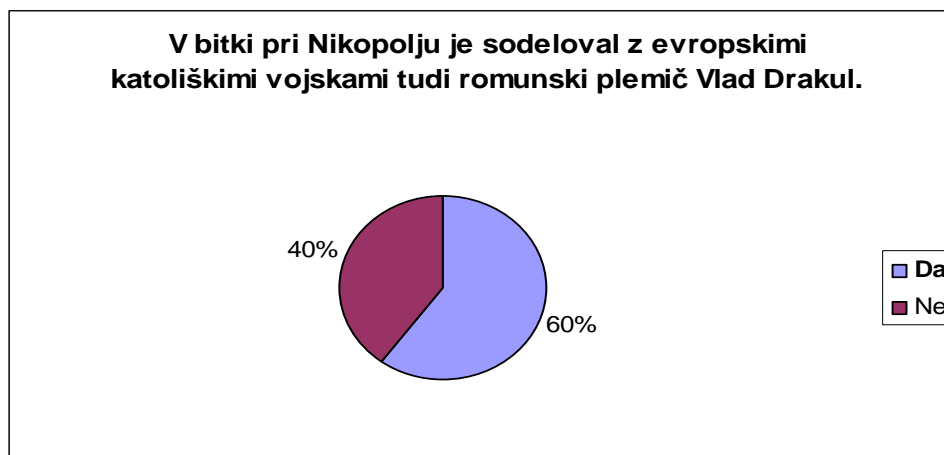
V mesecu maju je na trditev ,v bitki pri Nikopolju je sodeloval z evropskimi katoliškimi vojskami tudi romunski plemič Vlad Drakul , pravilno odgovorilo 40 % dijakov ter 60 % dijakov nepravilno.

V mesecu novembru se pa rezultat spremeni in pravilno odgovori 60 % dijakov, nepravilno pa 40 %.

16.-24. MAJ 2007

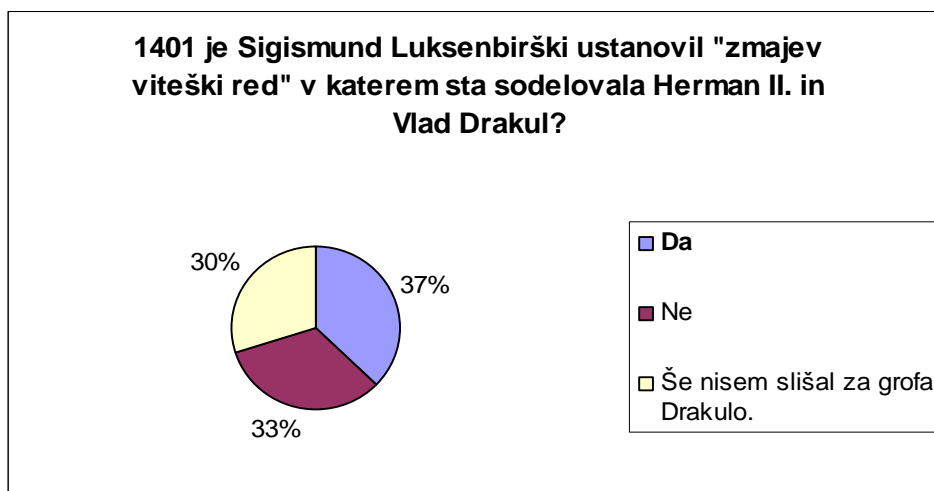
22.-25. NOVEMBRA 2007

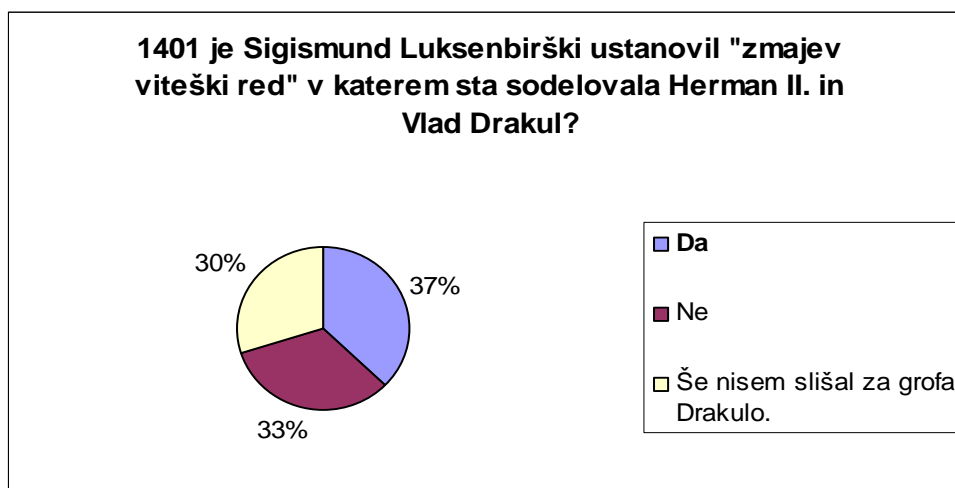
V mesecu maju je na trditev, leta 1401 je Singismund Luksenburški ustanovil »zmajev viteški red«, v katerem sta sodelovala Herman II. In Vlad Drakul, pravilno odgovorilo 37 % dijakov, ostala dva odgovora sta pa bila nepravilna , za NE se jih je odločilo 33 %, za groga Drakulo še ni slišalo 30 % dijakov.

V mesecu novembru so se dijaki odločilo enako kot v mesecu maju.

16.-24. MAJA 2007

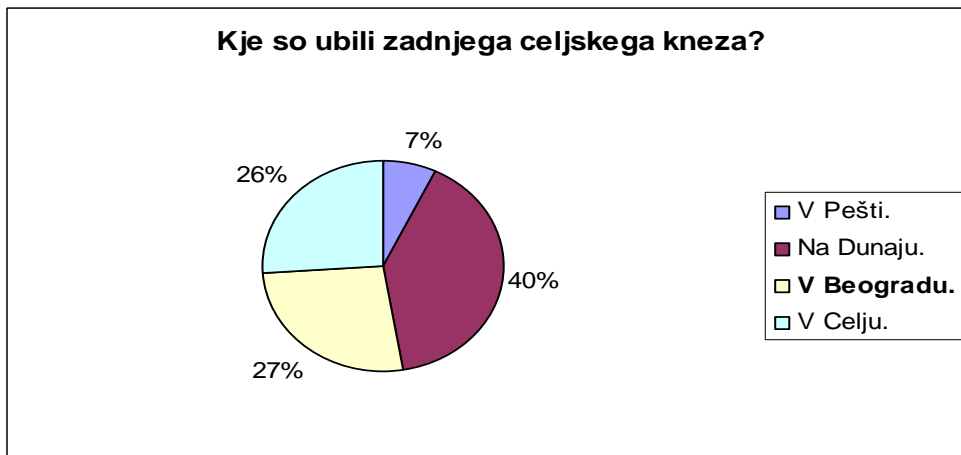
22.-25. november 2007

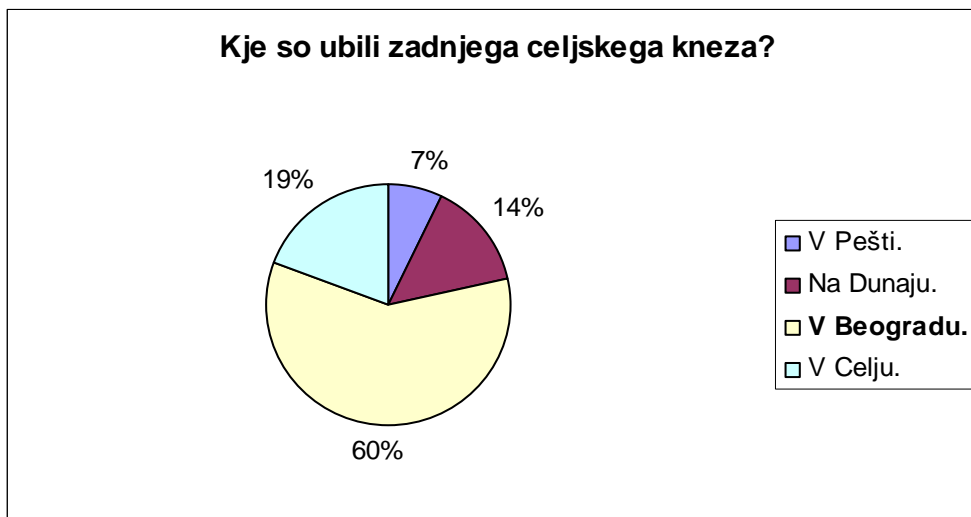
V mesecu maju je na vprašanje ; kje so ubili zadnjega celjskega kneza, odgovorilo 27 % dijakov pravilno

V mesecu novembru pa se je rezultat spremenil, in na enako vprašanje odgovori 60% pravilno.

16.-24. MAJ 2007

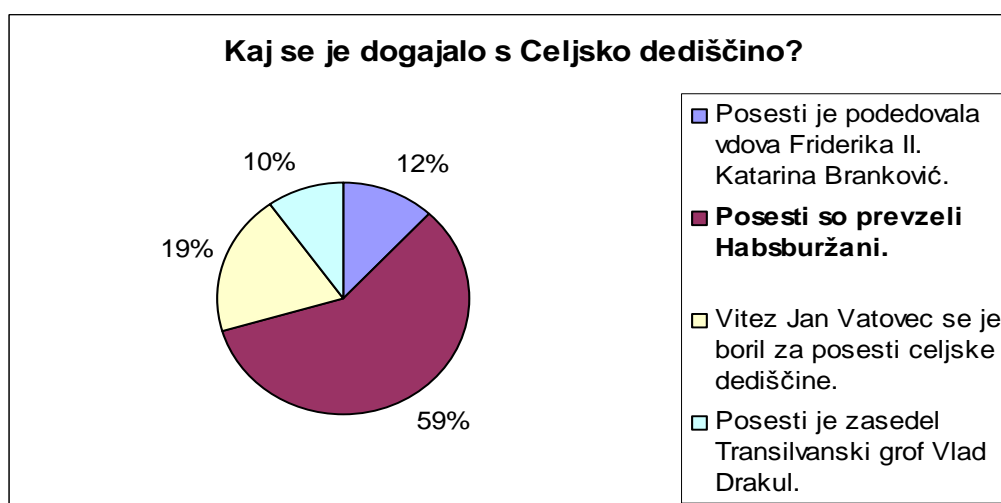
22.-25. NOVEMBER 2007

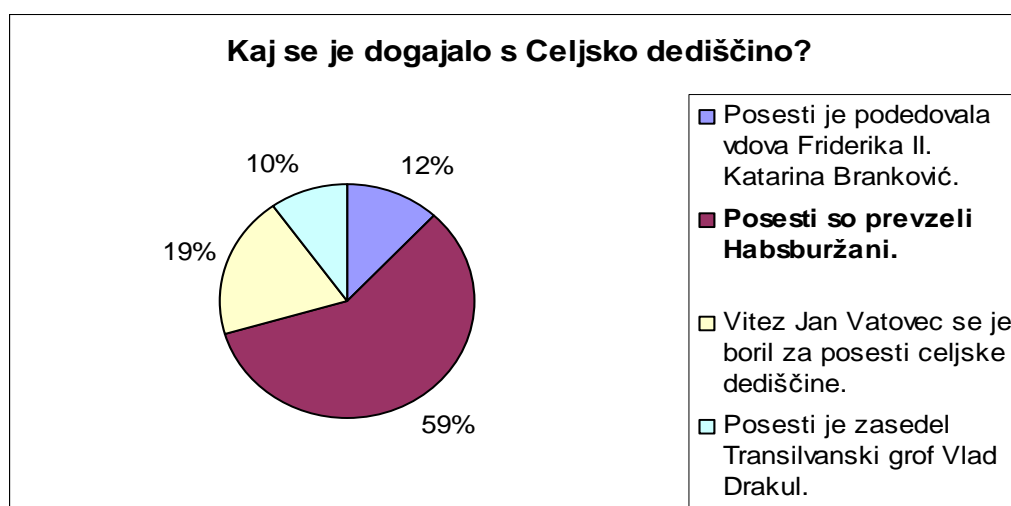
V mesecu maju je na vprašanje ;kaj se je dogajalo s celjsko dediščino, odgovorilo pravilno 59 % dijakov , 12 % dijakov se je odločilo , da je posest podedovala vdova Katarina Branković, 19 % dijakov se je odločilo za viteza Jana Vatoveca ter 10 % dijakov se je odločilo za posest ,ki jo je zasedel grof Vlad Drakul.

Novembra je situacija enaka!

16.-24. MAJ 2007

22.-25. NOVEMBER 2007

24 ANALIZA HIPOTEZ

Na podlagi napisanih virov obstaja možnost povezave med Celjskimi grofi in Transilvanskimi vojvodi.

Hipoteza je potrjena.

Prvič so se Celjski grofje srečali s Transilvanskimi vojvodi pri znameniti bitki pri Nikropoliju. 25. septembra 1396 je tam prišlo do poraza združenih vojaških čet.

Drugič Celjski grofje sodelujejo s Transilvanci, ko je Sigismund Luksemburški leta 1408 začel ustvarjati *Zmajev viteški red*.

Zadnje tretje srečanje je bilo usodno za Celjske grofe. Ivan Hunjadi (sin Janosa Hunjadija) se je po smrti ogrskega kralja Alberta II. Habsburškega zapletel v boj z Ulrikom Celjskim za skrbništvo Ladislava Posmrtnega.

Glede na položaj Celjskih grofov je mogoča celo rodbinska vez.

Hipoteza ni potrjena.

Rodbinska vez med Celjskimi grofi in Transilvanskimi vojvodi z najine strani ni bila zaznana.

Celjski grofje so želeli posinoviti Matije Hunjadija.

Hipoteza ni potrjena

Celjski grofje niso želeli posinoviti Matije Hunjadija. Želeli pa so posinoviti Ladislava Posmrtnika.

Dokaz: Za Ladislava Posmrtnika je v tem času skrbel njegov habsburški sorodnik, kralj in kasneje cesar Friderik III. Knez Ulrik je bil v veliki politiki pravi dedič deda Hermana in se ni vdal. Leta 1452 je udaril po cesarju in ga prisilil, da je skrb za kraljevskega otroka zaupal njemu.

Glede na tedanji čas in vdore Turkov na naša ozemlja je možnost vojaškega sodelovanja.

Hipoteza je potrjena.

Res je, dokaz za vojaško sodelovanje je bitka pri Nikropolju.

Dokaz: Na Dunaju se jim skupaj z Avstrijci pridružili še koroški, kranjski in štajerski Slovenci pod poveljstvom grofa Hermana drugega Celjskega. Zbrana Evropsko-križarska vojska se je odpravila do Budima na Ogarskem. Tam pa so se združili še z Madžari pa tudi Poljske in Češke čete so jim priskočile na pomoč. Zadnji pa so se tej vojski pridružili še Vlahi, vojvode Mirča in Transilvanci.

Celjski grofje so sodelovali pri evropskih križarskih pohodih.

Hipoteza je potrjena

Ta hipoteza je zgodovinsko dokazana. Najbolj odmevno sodelovanje na križarskem pohodu Celjskih grofov je bitka pri Nikropolju.

Dokaz bitka pri Nikropolju: Slovenske čete so se zagnale v boj »razbile« Turke in odpeljale že zajetega ogrskega kralja Sigismunda Luksemburškega. Na ta način so ga rešili gotove smrti. Herman pa je dal ogrskega kralja v spremstvu svojih vojakov pospremiti do reke Donave, tam se je vkrcal na ladjo.

Celjski grofje so izumrli brez potomcev .

Hipoteza je potrjena

Celjski grofje SO izumrli, zaradi tega, ker za njimi ni ostal nobeden potomec njihove dinastije.

Dokaz: že v naprej je bilo napovedano, da bo z smrtjo Urlika izumrla celjska dinastija. Vsi njegovi potomci so umrli že pred njim. Ko je knez Ulrik umrl, je bil v Celju velik pogreb na katerem se je razlegel presunljiv klic: Danes grofje Celjski in nikdar več!⁶⁹ Ob smrti zadnjega celjskega je prišel na svoj račun Habsburžan Friderik III. Pohitel je z zasedbo celjskih posesti, ki jih je dobil po dedni pogodbi.

⁶⁹ IBID. Str. 33.

Dijaki dobro poznajo Celjske grofe.

Hipoteza je potrjena

Dijaki na Poslovno-Komercialni šoli Celje dobro poznajo Celjske grofe. Od 100% dijakov je pravilno odgovorilo kar 55% dijakov .

Slovenski dijaki poznajo Drakulo iz Transilvanije.

Hipoteza je potrjena

Dijaki na Poslovno-Komercialni šoli Celje zelo malo poznajo Drakulo. Spominja jih na vampirja Drakulo. V bitki pri Nikopolju je sodeloval z evropskimi katoliškimi vojskami tudi Romunski plemič Drakula to je zgodovinsko dokazano, dijaki niso vedeli tega in so kar z 40% odgovorili da to ni res.

25 LITERATURA IN VIRI

25.1 Literatura

- Baš, Franjo. Celjski grofje in njihova doba. V: Celjski zbornik, 1951. Str. 7–22.
- Columbeanu Sergiu in Valentin Radu. 1978. Vlad Dracul (1436-1442; 1443-1447). Domnitori si voievozi ai Tarilor Române. Editura militară. Bukuresti. Str. 25.
- Grdina, Igor. 1994. Celjski knezi v Evropi. Celje: Fit media. Str. 3-30.
- Grdina, Igor in Peter Štih. 1999. Spomini Helene Kottaner. Ljubljana: Nova revija.
- Voje, Ignacij. 2005. Slovenica Balcanica.. Ljubljana: Slovenska matica. Str. 17-55.
- Voje, Ignacij. 1996. Poseganje Celjskih grofov v balkanski prostor v času prodiranja Turkov v Evropo, Slovenci pod pritiskom turškega nasilja. Ljubljana: Slovenska matica. Str. 61–79.
- Jug, Stanko. 1943. Turški napadi na Kranjsko in Primorsko do prve tretjine 16. stol. Ljubljana: Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo. XXIV. Str. 1- 60.
- Klaić, Nada. 1982. Zadnji knezi celjski v deželah sv. Krone. Celje: Celjski zbornik. Posebna izdaja. Str. 97-103.
- Novačan, Anton. 1928 Celjska kronika: dramatski mozaik v treh delih. V Ljubljani. Tiskovna zadruga.
- Orožen, Janko. 1997. Celjska kronika. Nazarje: Epsi, Celje. Osrednja knjižnica.
- Orožen, Janko. Zgodovina Celja. II Del. Srednjeveško Celje kot središče državotvornega stremljenja: doba narodne samostojnosti, Savinjska marka, knezi in grofi Celjani. Celje: Goričan&Leskovšek. Str. 11-85.
- Stoicescu, Nicolae. 1978. Vlad Tepes. Prince of Walachia. Editura Academiei Republicii Socialiste România: Bucgarest, Str. 11.

25.2 Internetni viri

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Cg1.htm>

[Citirano:3.01 2008; 14.49]

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Fril.htm>

[Citirano: 3.01. 2008; 13.14]

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/HerII.htm>

[Citirano: 10.02.2008; 16.53]

<http://ang.wikipedia.org/wiki/Rum%C7%A3nia>.

[Citirano: 11.01.2008; 19.37]

<http://sh.wikipedia.org/wiki/Rumunija>

[Citirano: 10.01.2008; 17.46]

<http://www.educa.fmf.uni-lj.si/izodel/ponudba/1997/kocbek/Celjski/Knezi.htm>

[Citirano:10.01. 2008 20.55]